

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ МОРСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА «ФІЛОЛОГІЯ»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему:
Лінгво-прагматичні особливості міграційного дискурсу

виконала: ЗДОБУВАЧКА ВИЩОЇ
ОСВІТИ 2 РОКУ НАВЧАННЯ 1 ГРУПИ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
МОСІЄНКО ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Науковий керівник:
к. філол. н., доцент каф. «Філологія»
ЖМАЄВА НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

Рецензент:
к. філол.н., доцент
ДЕРІК ІЛОНА МОРИСІВНА

Допущено до захисту

18.12. 2024 р. Науковий керівник Наталя ЖМАЄВА
(дата) (підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

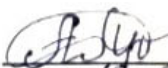

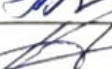

Національна шкала *90*

Кількість балів *90*

Оцінка ECTS *A*

Дата захисту: 23.12. 2024 р.

Члени комісії:

 д. філол. н., проф. Приходько Г.І.
 к. пед. н., доц. Юхимець С.Ю.
 к. філол. н., доц. Жмаєва Н.С.
 к. філол. н., доц.. Ківенко І.О.

2024

ЗМІСТ

SUMMARY	3
ВСТУП	7
РОЗДІЛ I МІГРАЦІЙНИЙ ДИСКУРС В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	13
1.1 Актуальні напрями дослідження міграційного дискурсу	13
1.2 Принципи конструювання міграційного дискурсу	22
Висновки до розділу I.....	30
РОЗДІЛ II ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНИХ ТАКТИК КОНСТРУЮВАННЯ АНГЛОМОВНОГО МІГРАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ	33
2.1 Використання пейоративної лексики.....	34
2.2 Семантико-риторичні засоби маніпулювання свідомістю та підтримання уявлень владних структур про іммігрантів	39
2.3 Семантико-синтаксичні засоби конструювання дискурсу про іммігрантів	45
Висновки до розділу II.....	54
ВИСНОВКИ.....	58
ЛІТЕРАТУРА	61

SUMMARY

LINGUISTIC AND PRAGMATIC FEATURES OF MIGRATION DISCOURSE

Migration discourse is a type of social practice formed under the influence of social structures, agents, and participants in social processes and expressed in the form of speech activity, which includes both linguistic and extralinguistic aspects. Like many other social practices, migration discourse is an ideological construct that shapes attitudes towards migrants in a given society. This function of migration discourse implies the existence of specific linguistic and stylistic techniques, and communicative tactics and strategies used to form the concept of 'migrant', which is central to the discourse under consideration.

The relevance of the work is determined by the fact that it is carried out in the context of the current academic perspective of critical discourse studies of migration discourse, which focuses on the study of discursive domination and discursive resistance against domination. In addition, the relevance of the chosen topic is due to the variability of migration discourse genres, the lack of thorough research on political migration discourse, and the acute social specificity of migration discourse and its manipulative component. In today's world, migration processes have become global, and their impact on the development of the host culture is becoming increasingly evident. There is still no developed strategy for integrating migrants into a new society, which creates a conflict-prone environment and determines the hostility of the indigenous population towards migrants. Migration discourse, as one of the areas of political discourse, is becoming an effective tool for managing public opinion.

The object of the study is English-language migration discourse.

The research subject is the contextual, semantic, structural and linguistic parameters of the English-language political migration discourse.

The **objective** of the master's thesis is to identify the linguistic and communicative specificity of English migration discourse.

To achieve this objective, the following **tasks** were formulated:

- to outline the current areas of migration discourse research;
- to establish the principles of migration discourse construction;
- to identify the communication strategies and tactics specific to the type of discourse under study;
- to describe the means of linguistic implementation of communication tactics in the type of migration discourse under study.

To solve the tasks set in the master's thesis, the following **research methods and techniques** were used: contextual analysis, conceptual analysis, linguistic analysis, linguistic analysis, and linguistic analysis of migration discourse.

The study is based on the texts of the political speeches of D. Trump from 2015 up to 2024. The total volume of the analysed texts is 200 conventional pages.

The scientific novelty of the study is that for the first time the analysis of linguistic and pragmatic features of modern English-language migration discourse is carried out.

The theoretical significance of the work is the study of the communicative tactics of implementing the strategy of manipulation in English-language migration discourse.

The practical value of the work is determined by the possibility of using its main provisions and conclusions in university lecture courses on discourse theory, and English language stylistics, in writing term papers master's theses, as well as in practical classes on the analysis and interpretation of texts, in particular, political and migration discourse.

Migration discourse is a type of social practice formed under the influence of social structures, agents, and participants in social processes and expressed in the form of speech activity, which includes both linguistic and extralinguistic aspects. Migration discourse in its various manifestations is inextricably linked to attitudes and beliefs, leading to a strong connection between migration discourse and ideological constructs such as racism, nationalism and multiculturalism, which is especially evident in political discourse.

Migration discourse shapes attitudes towards migrants in a given society. This function of migration discourse implies the existence of specific linguistic and stylistic devices, as well as communicative tactics and strategies used to form the concept of 'migrant', which is central to the discourse under consideration.

The lingua-pragmatic analysis of English migration discourse, using the example of Donald Trump's political speeches, is aimed at identifying the communicative strategies and tactics of constructing migration discourse and the linguistic means of their manifestation.

The classification of communicative strategies and tactics of discourse creation is developed on the basis of the identification of priority programme blocks presented in different genre varieties of migration discourse. In migration political discourse, in addition to genre characteristics, the politician's personality, political programme and goals that he or she pursues within the framework of political migration discourse in certain communicative situations are of great importance. Taking into account the contextual component of the implementation of discourse practice determines the selection of communicative strategies and tactics, as well as the linguistic means of their implementation.

Donald Trump, the former and future President of the United States, is known for the slogan of his political programme 'Make America great again', one of the key aspects of which is the settlement of the situation with illegal immigrants in the United States, is known for his radical views on the problem of migration.

D. Trump's migration discourse is based on principles that correspond to a manipulative strategy, as the primary goal of the politician is to blame migrants for almost all the troubles of the American people, which distorts reality by shifting the emphasis and, accordingly, operates on the public consciousness of the addressee. The following tactics implement the strategy of manipulating Donald Trump's migration discourse: the tactic of discrediting through the use of overt pejorative statements, the tactic of creating a negative image through the use of conceptual metaphors of negative assessment, the tactic of opposing opposition through the

positive framing of US and the negative framing of THEM, the tactic of self-identification of the speaker with US through the use of the pronouns 'we' and 'our'.

The discursive tactics of migration discourse and the means of their linguistic manifestation reveal powerful patterns that covertly influence the public perception of immigrants. Issues related to immigration polarise society, making many of these tactics easy to use in the interests of promoting an elite agenda aimed at controlling society.

Prospects for further research include expanding the material of the study to include the migration discourse practices of other political actors. In addition, it seems appropriate to expand the genre repertoire of the studied type of institutional discourse.

Testing of the research results. The results of the study were tested at the XII International Scientific and Practical Conference “European Congress of Scientific Achievements”, which took place on December 2-4, 2024 in Barcelona. Based on the results of the conference, the theses “Principles of Constructing Migration Discourse” were published.

ВСТУП

Починаючи з середини 1960-х років популярною міждисциплінарною галуззю гуманітарних і соціальних наук стають дискурсивні дослідження. Спочатку вони стали широко застосованими в антропології, (соціо)лінгвістиці, літературознавстві, семіотиці, когнітивній психології та соціології, а пізніше - в соціальній психології, історії, праві та комунікації. Політологія - одна з небагатьох дисциплін у суспільних науках, яка на той час не стала свідком такого популярного розвитку. Сьогодні, через більш ніж півстоліття, дискурсивні студії, у тому числі і в галузі політичної комунікації, є широкою міждисциплінарною галуззю з тисячами книг і статей, істотною кількістю журналів і конференцій з багатьох спеціалізованих тем.

Сучасний етап досліджень дискурсу базується на міждисциплінарному підході, який називається соціокогнітивними дослідженнями дискурсу, що, за визначенням Т. ван Дейка, пов'язує систематичний аналіз дискурсивних структур з аналізом суспільних структур через когнітивний інтерфейс [66]. Дослідження міграційного дискурсу є частиною актуальної академічної перспективи критичних дискурсивних досліджень, що зосереджуються на вивченні дискурсивного домінування та дискурсивного опору проти домінування, що підтверджують чисельні публікації в цій сфері [18; 79; 91].

Міграційний дискурс являє собою вид соціальної практики, сформований під впливом соціальних структур, агентів, учасників суспільних процесів, і виражений у вигляді мовленнєвої діяльності, що включає в себе як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні аспекти [12, с. 28]. Як і багато інших соціальних практик, міграційний дискурс виступає в ролі ідеологічного конструкту, що формує ставлення до мігрантів у тому чи іншому суспільстві. Ця функція міграційного дискурсу передбачає наявність певних лінгвостилістичних прийомів, а також комунікативних тактик і стратегій, які використовуються для формування концепту "мігрант", що є центральним у дискурсі, що розглядається [73]. Міграцію як ключовий концепт відповідного

дискурсу розглядають як постійний або тимчасовий процес трансформації мови, що приймає, який залежить від таких категорій, як простір, час, мотивація, а також безлічі соціокультурних чинників. Зміст концептів "мігрант" і "міграція" багато в чому визначає ідеологічну картину в тій чи іншій державі в конкретний період. Як стверджують дослідники міграційного дискурсу, їх вивчення, поєднане з моделюванням різних комунікативних ситуацій, здатне підвищити ефективність міжкультурної взаємодії [10, с. 34-38].

Як і багато інших видів дискурсу, поняття "міграційний дискурс" містить у собі такі універсальні категорії, як цілісність і логічність, розгорнутість і послідовність, завершеність, а також соціологічну й етнічну складові. У широкому сенсі до моделі міграційного дискурсу можуть бути включені такі аспекти, як мовна безпека і конфліктогенність, мовна адаптація мігрантів, лінгвістична свідомість мігранта і носія мови, а також їхня взаємна мовна агресія. Спираючись на ці показники, можна розробити успішну мовну політику, здатну знизити напругу і неприязнь у рамках міграційного дискурсу. Очевидним є факт тісного зв'язку міграційного дискурсу з політичним, що доводить у своїх дослідженнях Т. ван Дейк, виокремлюючи такі підкласи міграційного дискурсу, як дискурси чиновників і публічних політиків [65].

Оскільки дискурс може бути визначений багатьма способами, дискурсивні студії, як правило, є мультидисциплінарною галуззю і не обмежується лише «лінгвістичними» підходами. Аналіз мовлення, наприклад, ґрунтується на більш загальному дослідженні взаємодії соціальних та власне лінгвальних чинників. Критичний аналіз дискурсу фокусується на вивченні дискурсивного зловживання владою (як у расистському чи сексистському дискурсі) або опору такому пануванню (наприклад, антирасистський чи феміністичний дискурс), що також вивчається в політології. Етнографічні підходи можуть поєднувати вивчення дискурсивних жанрів та їхнього стилю з комплексним аналізом соціокультурної ситуації: хто (може, повинен)

говорити, коли, до кого, з якого приводу, за яких обставин і з якими соціальними чи політичними функціями та ефектами. Поняття дискурсу іноді вживається в більш абстрактному, а отже, розпливчастому значенні, наприклад, як загальна філософська чи політична система, наприклад, як дискурс сучасності [24].

Філософські підходи до дискурсу зазвичай мають справу більше з ідеями (вираженими в дискурсі), ніж з детальними структурами тексту і розмови, наприклад, у роботі Фуко [23], і не пропонують систематичних методів для аналізу таких структур. Нарешті, термін «дискурс» використовується не лише як конкретний приклад тексту або мовлення, але й у більш загальному сенсі, наприклад, як клас дискурсів, пов'язаних із соціальним контекстом. Наприклад, «політичний дискурс» означає цілий клас різних жанрів політичного дискурсу, таких як парламентські дебати або партійна пропаганда. Залежно від контексту, дискурси можуть мати більш або менш формальний стиль. Так, парламентські дебати мають більш формальний стиль, ніж розмови між друзями, хоча і ті, і інші є формами соціальної взаємодії, об'єднаними спільною тематикою – отже різножанровими втіленнями дискурсу.

Складність дискурсу як лінгвістичного, соціального, політичного та культурного об'єкта чи явища характеризує і міграційний дискурс, який представляє собою широкий клас різних дискурсивних жанрів. Клас цих жанрів визначається насамперед з точки зору їхньої референції, тобто того, про що вони розповідають: про різні аспекти міграції як соціального та політичного явища. Загальними класами жанрів міграційного дискурсу є, наприклад, політичний дискурс, медіа-дискурс або освітній дискурс. Новини, редакційні статті, парламентські дебати, закони або повсякденні розмови є одними з багатьох дискурсивних жанрів, які можуть стосуватися міграції загалом і пов'язаних з нею явищ, таких як мігранти (ВОНИ), автохтонні народи (МИ), причини міграції, інтеграція, ксенофобія, дискримінація, расизм, імміграційна політика і т.д., зокрема.

Хоча більшість досліджень міграції проводяться в галузі соціальних наук, за останні десятиліття з'явилося також багато дискурсивно-аналітичних досліджень дискурсу міграції, наприклад: Blommaert & Verschueren [9]; Henry & Tator [30]; Hill [31]; Reisigl & Wodak [55]; Van Dijk [72; 71; 68], Wetherell & Potter [87]; Wodak & Van Dijk [93]; Wodak & Richardson [92]. Перелічені лінгвістичні дослідження зарубіжних дослідників дискурсу виконані на матеріалі медіа, політичних промов, дебатів, виборчих політичних кампаній, буттєвого дискурсу. Вивчення міграційного дискурсу українськими науковцями обмежується студіями літературознавчого спрямування [2; 3; 4; 5; 6].

Актуальність праці визначається тим, що вона виконана у русі актуальної академічної перспективи критичних дискурсивних досліджень міграційного дискурсу, що зосереджуються на вивченні дискурсивного домінування та дискурсивного опору проти домінування. Крім того, актуальність обраної теми зумовлена варіативністю жанрів міграційного дискурсу, відсутністю ґрунтовних розвідок на матеріалі політичного міграційного дискурсу та гостросоціальною специфікою міграційного дискурсу та його маніпулятивною складовою. У сучасному світі процеси міграції набули глобального масштабу, і їхній вплив на розвиток приймаючої культури стає дедалі очевиднішим. Досі не існує виробленої стратегії інтеграції мігрантів у нове суспільство, що створює конфліктогенне середовище і визначає ворожість корінного населення щодо мігрантів. Міграційний дискурс як один із напрямів політичного дискурсу стає ефективним інструментом управління громадською думкою.

Як **об'єкт** дослідження розглядається англомовний міграційний дискурс. **Предметом** дослідження є контекстуальні, семантичні, структурні та лінгвістичні параметри англомовного політичного міграційного дискурсу.

Мета магістерської роботи полягає у виявленні лінгвокомунікативної специфіки англомовного міграційного дискурсу. Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі завдання:

- окреслити актуальні напрями досліджень міграційного дискурсу;
- встановити принципи конструювання міграційного дискурсу;
- виявити специфічні для досліджуваного типу дискурсу комунікативні стратегії та тактики;
- описати засоби лінгвістичної реалізації комунікативних тактик у досліджуваному типі міграційного дискурсу.

Для розв'язання поставлених завдань у магістерській роботі застосовано такі **методи та прийоми дослідження**: контекстуальний аналіз, концептуальний аналіз, лінгвостилістичний аналіз, методи зіставного та описового аналізу, метод кількісних підрахунків, прийоми спостереження, інтерпретації, узагальнення та класифікації мовного матеріалу.

Матеріалом дослідження слугували тексти політичних промов Д. Трампа з 2015 року по 2024 рік включно [96; 97; 98; 99; 100]. Загальний обсяг проаналізованих текстів складає 200 умовних аркушів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше проведено аналіз лінгво-прагматичних особливостей сучасного англомовного міграційного дискурсу.

Теоретична значимість праці полягає у вивченні комунікативних тактик реалізації стратегії маніпулювання у англомовному міграційному дискурсі.

Практична цінність роботи визначається можливістю використання її основних положень і висновків у вишівських лекційних курсах зі теорії дискурсу, стилістики англійської мови, під час написання курсових, магістерських робіт, а також на практичних заняттях з аналізу та інтерпретації текстів, зокрема, політичного та міграційного типів дискурсу.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження пройшли апробацію на XII міжнародній науково-практичній конференції “European Congress Of Scientific Achievements”, яка відбулася 2-4 грудня 2024 року у Барселоні. За результатами конференції надруковані тези – «Принципи конструювання міграційного дискурсу» [1].

Структура праці. Магістерська праця складається зі вступу, двох розділів із висновками до кожного з них, висновку, списку наукової літератури та джерел мовного матеріалу.

РОЗДІЛ І

МІГРАЦІЙНИЙ ДИСКУРС В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1 Актуальні напрями дослідження міграційного дискурсу

Поняття міграції в широкому сенсі можна визначити як переміщення людей з одного місця в інше. Тих, хто бере участь у такому переміщенні, зазвичай називають мігрантами. Врахування таких факторів, як мотивація до міграції та тривалість перебування, однак, призвело до подальшого розмежування в межах загального терміну «мігрант» за двома основними напрямками: по-перше, добровільна чи недобровільна міграція; по-друге, короткострокова чи довгострокова міграція. Добровільні мігранти включають тимчасових мігрантів (наприклад, осіб, які навчаються за кордоном) та іммігрантів, які, як правило, залишаються в приймаючих країнах на довший період часу. До вимушених мігрантів належать довгострокові або короткострокові біженці, які змушені покинути місце свого походження, наприклад, через переслідування на ґрунті ідеології. Як стверджують дослідники, «у нинішню глобалізовану епоху як масштаби, так і кількість міграцій різко зросли, ставши, таким чином, найважливішою сферою дослідження в гуманітарних і соціальних науках. Дисципліни, орієнтовані на макроаналіз, такі як соціологія, політологія чи географія, пропонують корисне розуміння загальної картини міграції в різних контекстах, зосереджуючись, наприклад, на міграційній політиці та ширшій динаміці включення/виключення, яку вона генерує» [27]. Ця динаміка сприяє тому, що в дослідженнях мови та соціальної взаємодії в останні роки з'являється більш послідовний акцент на міграційних дискурсах, тобто на специфічних і відмінних комунікативних практиках, які супроводжують явище міграції.

Дослідження міграційного дискурсу включає в себе «непрофесійні дискурси, що генеруються серед мігрантів і приймаючих громад, коли вони

взаємодіють один з одним у повсякденних контекстах, а також елітарні дискурси про міграцію, часто розташовані в інституційних контекстах, які фреймують міграцію в певний спосіб і з різною метою» [цитуються за 27].

Вивчення міграційного дискурсу в повсякденних контекстах традиційно пропонує глибокі описи досвіду добровільних короткострокових мігрантів із західних країн (таких як студенти коледжів або ділові мандрівники), які розкривають їхні труднощі та стратегії, коли вони намагаються успішно адаптуватися до нового середовища. Однак останнім часом цей напрям досліджень також підкреслює труднощі, з якими стикаються довгострокові мігранти, які намагаються побудувати значущу ідентичність далеко від дому, а також способи, якими члени приймаючих суспільств дискурсивно обговорюють те, що часто сприймається як загрозна імігрантська присутність.

Дослідження дискурсу щодо мігрантів, які навчаються або працюють за кордоном, часто спираються на дискурсивний аналіз природних розмов - здебільшого під час міжкультурних зустрічей - таким чином, зосереджуючись на особливостях комунікації як способі виявлення того, як різний досвід перебування в іноземному контексті може бути пов'язаний з конкретними дискурсивними проблемами, які, в свою чергу, можуть бути пов'язані з різними розмовними стратегіями, що застосовуються для їх подолання. Мабуть, не дивно, що вивчення мови виділяється як особливо важливий вимір, що формує взаємодію тих, хто живе за кордоном. У цій сфері вивчення особливостей використання другої мови, таких як хеджі, жарти чи використання почесних назв, показує, що синтаксичне чи навіть прагматичне володіння іноземною мовою не завжди призводить до безпроблемного досвіду для тих, хто навчається за кордоном. Тут стратегії саморегуляції, наприклад, підтримка мотивації, виявилися вирішальними у забезпеченні загального задовільного досвіду для студентів. Отже, нещодавні дослідження пропагують більш комплексні підходи до досвіду іноземних студентів, які можуть враховувати як особистісні, так і контекстуальні елементи при обговоренні

їхніх мовних проблем, таким чином переосмислюючи досвід «життя за кордоном» як локалізований, мінливий і складний процес.

Інша важлива сфера досліджень міграції в повсякденному контексті зосереджена на формуванні та розвитку діаспорної ідентичності, висвітлюючи таким чином досвід довготривалих іммігрантів та біженців. Соціальні наукові підходи в межах лінгво-соціальної взаємодії, такі як дискурсивна психологія, були особливо впливовими, коли йшлося про те, як іммігранти конструюють і осмислюють свою ідентичність далеко від місць свого походження. З цієї точки зору, було проведено значну роботу з вивчення різних видів взаємозв'язків між ступенем ідентифікації іммігрантів з приймаючою країною, їхніми комунікативними проблемами та низкою факторів, таких як сила акценту або тривалість проживання в країні. Загалом, такого роду дослідження виявили існування циклічного процесу, де сприйманий акцент, наприклад, може виступати як причиною, так і наслідком певних соціально-психологічних орієнтацій, дискурсивно артикульованих іммігрантами). Вивчення діаспорних ідентичностей у міграційному дискурсі також проводилося з більш інтерпретаційної точки зору. З цієї точки зору вчені особливо зосередилися на ролі наративів як місць, де можуть виникати, розвиватися та/або піддаватися сумніву певні уявлення про те, що означає бути мігрантом [36; 42; 47; 56; 57].

Відправною точкою в цих дослідженнях є те, що ідентичності не є апріорними, фіксованими категоріями, але вони нерозривно пов'язані з дискурсом та взаємодією. Виходячи з цього, різні дослідження висвітлюють шляхи, якими за допомогою наративів іммігранти знаходять способи як відповідати, так і протистояти ширшому соціальному уявленню про те, ким вони є [86]. Інші наративно-орієнтовані дослідження займають більш відверто критичну позицію, оскільки вони зосереджуються на варіативності структурних аспектів оповіді в різних культурах і наслідках, які це має для тих мігрантів, які не відповідають домінуючим способам оповіді історій [85]. Висновки в цій сфері свідчать про те, що, зокрема, достовірність розповідей

шукачів притулку, яка є вирішальним аспектом у процесі надання або відмови в наданні притулку, може бути поставлена під сумнів через передбачувану відсутність зв'язності в розповідях біженців, яка насправді є результатом мовних обмежень і часто є наслідком необхідності пропонувати розширений контекст інформації, наданої в процесі інтерв'ювання. Інший важливий напрямок дослідження діаспорних ідентичностей - вивчення зв'язку між міграцією, використанням мови та переговорами про ідентичність.

В останнє десятиліття дослідники звернулися до вивчення ролі, яку нові технології можуть відігравати у відображенні та формуванні ідентичностей мігрантів 21-го століття. Загалом, цей напрям досліджень підкреслює тісніший і триваліший контакт, який мігранти епохи Інтернету часто мають з місцями свого походження, зокрема, з рідною мовою, продуктами популярної культури, політичними та економічними дебатами. Ця нова реальність ускладнює попереднє розуміння таких понять, як «адаптація», «повернення» або «діаспора», оскільки підвищена доступність та інтерактивність газет і телебачення, наприклад, а також структура і зміст різних видів соціальних мереж, таких як Facebook, Twitter або YouTube, пропонують більше можливостей для безперервного руху вперед і назад між культурами, що, можливо, формує досвід мігрантів у новий і цікавий спосіб. Так, наприклад, різні інтернет-форуми можуть надати довгостроковим мігрантам альтернативні платформи для участі в (де)конструюванні домінуючих наративів про їхній досвід, які можуть виникати в країнах їхнього походження - практика, яка може кинути виклик традиційному розумінню інформаційних потоків як односпрямованого процесу [цитуються за 44].

Ці конструкти зазвичай аналізуються як нерозривно пов'язані зі ставленням і переконаннями, і таким чином виявляють важливі зв'язки між міграційним дискурсом та ідеологічними конструктами, такими як расизм, націоналізм, мультикультуралізм чи різноманітність. Дані для такого роду досліджень, як правило, надходять з природних розмов, де аналітики визначають та інтерпретують різні дискурсивні ходи учасників, коли вони

розповідають історії або висловлюють свої думки про себе як «інших». Після новаторської роботи Теуна ван Дейка [69] дослідження в цій галузі допомогли виявити «повсякденний расизм», виокремивши низку дискурсивних стратегій, до яких часто вдаються мовці, щоб підтвердити упереджені твердження. Однією з найбільш задокументованих практик є використання маркерів пом'якшення, таких як «я не расист, але...» або «я не маю нічого проти групи X, але...», що розглядається як внесок у загальну стратегію заперечення расизму і, зрештою, як спосіб увічнення негативного ставлення до расових та етнічних «інших».

Інша повторювана стратегія в цьому типі дискурсу полягає у використанні категоризації членства як способу класифікувати досвід іммігрантів, наприклад, на «особистий вибір» і «відсутність вибору», іммігрантів - на «хороших» і «поганих», а шукачів притулку - на «фальшивих» і «справжніх». Через ці процеси категоризації ті, хто сприймаються як такі, що роблять внесок у розвиток приймаючої країни, конструюються як бажані мігранти. Водночас упереджене ставлення до «недостойних» мігрантів автоматично затверджується в загальних рамках «толерантності». У таких дискурсах часто артикулюється есенціалістське присвоєння таких термінів, як «культура» і «культурні цінності», що сприяє загальному поясненню існування нерівності, яке мінімізує її загрозливий потенціал. Незважаючи на те, що в рамках такого роду досліджень особлива увага приділяється відтворенню панівних ідеологій і практик, подібних до перелічених вище, варто згадати, що існують також дослідження, які вивчають, як певні риторичні стратегії можуть бути корисними інструментами для протистояння дискримінації. Так, наприклад, гуманітарні аргументи виявилися більш ефективними в деяких контекстах, ніж економічні. Одним із найкращих способів вивчення цих альтернативних стратегій є дослідження різних платформ соціальних мереж, які дедалі частіше стають багатим джерелом нетрадиційних і впливових дискурсивних практик. Крім того, дослідники все частіше вивчають дискурси різних неурядових організацій, демонструючи, як

афективні та оціночні виміри мови є первинними елементами в загальній стратегії просування емпатії до мігрантів [69].

Друга широка сфера, в якій науковці розробили нюансовану критику міграційного дискурсу, пов'язана з вивченням ролі, яку відіграють різні інституції (такі як школи, засоби масової інформації та політичні організації) у сприянні або перешкоджанні економічній та культурній інтеграції мігрантів - найчастіше іммігрантів та біженців - у приймаюче суспільство. Цей тип досліджень, як правило, ґрунтується на критичних теоретичних підходах і текстовому аналізі, оскільки він прагне підкреслити владні відносини, які створюються, підтримуються і/або оскаржуються через міграційні дискурси та пов'язані з ними практики в інституційному середовищі. Впливова роль ЗМІ у формулюванні різних питань для своєї аудиторії робить їх неминучим об'єктом дослідження, коли йдеться про міграційний дискурс та інституції. Від газет до кіно, реклами, телевізійних новин, комедійних шоу, художніх творів чи новітніх «нових медіа» - існує неймовірно широкий спектр засобів масової інформації, які створюють, як виявилось, стабільно вузьке коло репрезентацій ідентичностей та соціальних позицій мігрантів. Дослідження в цій сфері часто зосереджуються на викритті ролі, яку ці обмежені зображення відіграють у двох основних процесах: з одного боку, легітимізації та посиленні маргіналізації тих, хто займає найслабші прошарки у своїх суспільствах - таких як нелегальні іммігранти та біженці; з іншого боку, дисциплінуванні тих, хто ототожнюється з певними расовими, етнічними чи релігійними групами, які, незважаючи на їхній законний статус, а іноді й історичну присутність у країнах, що їх приймають, продовжують сприйматися як неприйнятні та загрозові чужинці. Загалом, унікальний внесок науковців Інституту, які досліджують міграційні дискурси в ЗМІ, полягає у виявленні та аналізі конкретних і повторюваних дискурсивних практик, які, разом з іншими факторами, можуть впливати на формування загального негативного сприйняття певних мігрантів.

Ще один важливий напрям досліджень при вивченні міграційних дискурсів у ЗМІ звертає нашу увагу на можливі шкідливі наслідки нешкідливих на перший погляд дискурсивних практик, які супроводжують розважальні продукти. Так, наприклад, науковці зробили важливий внесок у вивчення ролі, яку дискурсивні прийоми, задіяні для створення гумору (ключового компонента багатьох телевізійних комедійних шоу та мультфільмів), відіграють у двох різних і взаємопов'язаних процесах: по-перше, у сприйнятті аудиторією конкретних іммігрантів; по-друге, у їхньому (не)співвіднесенні з політичними причинами, які можуть вплинути на іммігрантів.

Швидко зростаючий і відносно новий напрям досліджень медіа-дискурсу про міграцію спирається на мультимодальний дискурс-аналіз для вивчення екстралінгвістичних елементів текстів, пов'язаних з міграцією, з семіотичної точки зору. Така робота часто ґрунтується на концепції «візуального расизму» [56], а її основна мета - дослідити потужні і часто дискримінаційні повідомлення про «інших», які допомагають конструювати зображення. Як метод, мультимодальний аналіз дискурсу дозволив дослідникам відновити важливість зображень, музики чи кольорів - і різних їхніх комбінацій - коли йдеться про прочитання та деконструкцію певних медійних повідомлень. Політичні кампанії є одним із головних об'єктів вивчення цього напрямку досліджень. Тут дослідження пропонують детальний аналіз, наприклад, антиімміграційних плакатів, які виробляють і поширюють крайні праві політичні групи. Висновки показують, що ці артефакти часто сприяють неаполітичному ксенофобському дискурсу завдяки особливому і стратегічному відображенню зображень та специфічному дизайну друкованих матеріалів, включаючи макет, тип шрифту або використання кольору.

Останній важливий напрямок дослідження міграційного дискурсу в інституційних умовах вивчає різні політичні інституції, зосереджуючись переважно на взаємозв'язках між риторикою імміграції та притулку, з одного боку, і відтворенням таких ідеологій, як расизм, націоналізм і ксенофобія, з

іншого. Підходи, орієнтовані на взаємодію, в рамках дискурса пропонують детальне вивчення таких практик, як парламентські дебати, приділяючи особливу увагу аргументації ораторів, коли вони висловлюють свою позицію щодо імміграції чи притулку. Стратегії, що повторюються в цьому жанрі, виявлені в різних дослідженнях, включають обґрунтування думки про мігрантів через введення певних тем, таких як «безпека», встановлення причинно-наслідкових зв'язків між, наприклад, імміграцією та «проблемами», або використання стратегій збереження обличчя, таких як розпливчастість, для того, щоб приховати думку або судження, замість того, щоб прямо їх висловити. Оскільки жанр парламентських дебатів за своєю природою є високоаргументованим, багато досліджень цього виду взаємодії пропонують цікаву інформацію про те, як члени парламенту реагують на заяви один одного, а також про те, що ці заяви можуть мати на увазі. У цьому сенсі зростає кількість досліджень, присвячених дискурсивним стратегіям, що застосовуються для протистояння антиімміграційній риторичі та риторичі про притулок. Наприклад, типовим звинуваченням після того, як оратор розвиває антиімміграційний аргумент, є звинувачення в расизмі [59; 61].

Однак ті, хто виступає за обмеження в'їзду іммігрантів та біженців, можуть відповісти на ці звинувачення, стверджуючи, що вони невинувато зміщують фокус дискусії в бік не пов'язаних з ними питань, таким чином, повністю відкидаючи звинувачення. З цієї причини і для того, щоб досягти максимальної ефективності, оратори часто супроводжують свої антирасистські заяви додатковими застереженнями на кшталт: «Я не називаю вас расистом, але...». Крім того, адвокати іммігрантів та шукачів притулку часто вдаються до практики перекатегоризації, щоб оскаржити негативні узагальнення щодо цих груп. Більш текстуально орієнтований аналіз міграційного дискурсу в політичних інституціях зазвичай зосереджується на політичних промовах або урядових програмних документах і зазвичай висвітлює риторичні стратегії, за допомогою яких вони конструюють певний образ іммігранта або шукача притулку, що часто пов'язано із захистом або

реалізацією певної політики. Дослідження концептів, таких як «безпека» або «фундаментальні права», є частим риторичним прийомом, спрямованим на те, щоб знайти спільну мову з аудиторією і, таким чином, отримати згоду на певні дії. Крім того, такі тексти, як правило, вводять низку концептуальних поділів, які інтерпретуються як дискурсивні кордони, що відокремлюють «хороших», «продуктивних» або «легальних» іммігрантів від тих, які вважаються «поганими», «непродуктивними» або «нелегальними» [27]. Хоча більшість досліджень міграційного дискурсу в політичному середовищі традиційно зосереджується на відверто антиіммігрантському або расистському дискурсі, останні дослідження також демонструють занепокоєння щодо поміркованої або навіть прогресивної риторики, яка може просувати дискримінаційний порядок денний у ще більш поширеному вигляді.

Різні правові системи в різних державах є особливо важливим місцем, де критично налаштовані дослідники вивчають латентні антиіммігрантські дискурси. Цей напрям досліджень ґрунтується на загальній передумові, що правові інститути, будучи далеко не нейтральними елементами суспільства, є засадничо ідеологізованими. Це означає, що зовні нейтральні закони щодо імміграції та притулку часто призводять до нерівних результатів, таким чином сприяючи інституційній дискримінації через документи, які систематично не засуджують непрямий расизм і не беруть до уваги особливі обставини певних іммігрантських груп населення. Промовистим прикладом того, як нерівність може відтворюватися через правові інститути, є мовна політика. Тут різні дослідження встановили зв'язок між, з одного боку, правовими ініціативами щодо запровадження мовних тестів для іммігрантів або встановлення певної офіційної мови, а з іншого - мовними ідеологіями, які надають перевагу одномовності і ставлять носіїв інших мов у становище постійних аутсайдерів. У цьому контексті володіння певною офіційною або «приймаючою» мовою подається як необхідний інструмент для інтеграції мігрантів, а також як частина загального прогресивного підходу до проблем імміграції. Однак аналіз змісту цих тестів, а також ширшої політики, на якій вони ґрунтуються,

показує, що, незважаючи на те, що такі нормалізаційні практики застосовуються далеко не однаково, вони прямо чи опосередковано спрямовані на певні групи.

1.2 Принципи конструювання міграційного дискурсу

Т. А. ван Дейк дає таке визначення дискурсу: «Дискурс є формою та одиницею використання мови; це впорядкована послідовність слів, речень або зворотів, кожна з яких має власну структуру, ці послідовності виражають когерентні послідовності локальних і глобальних значень, виконання цих значущих послідовностей у комунікативному соціальному контексті реалізує мовленнєві акти та інші форми соціальної дії. Дискурс є формою комунікації, є мультимодальним повідомленням, яке може бути репрезентовано в усній, письмовій формах, включати зображення, звуки, музика, жести; є формою соціальної взаємодії; може втілювати соціальні відносини, такі як влада, домінування чи опір. Дискурс може бути політичною дією, наприклад, промовою в парламенті або партійною пропагандою. Дискурс є культурним явищем, наприклад, доповіддю на конференції або редакційною статтею. Дискурс є економічним товаром або ресурсом (його можна купувати або продавати, наприклад, як газету або книгу, або представляти форму влади)» [65].

Дискурс як соціальну взаємодію можна визначити з точки зору мовленнєвих актів, таких як обіцянки та погрози, або з точки зору багатьох структур розмови, таких як початок, закінчення або переривання. Існує багато жанрів дискурсу, таких як неформальна розмова, новини в пресі або на телебаченні, парламентські дебати, партійна пропаганда, багато видів юридичного (закони, допити), політичного (промови політиків) або освітнього (підручники, взаємодія в класі) дискурсу, реклама, повідомлення в Твіттері або Фейсбуці і так далі.

Жанри визначаються з точки зору властивостей комунікативної ситуації

або контексту, таких як Хто, Коли, Де, Для кого і Як використовує дискурс, а також за стилем або значенням. Жанри також можуть бути описані з точки зору типу дискурсивної структури, наприклад, аргументативної, наративної або іншої "схематичної" структури, яка визначає загальний "формат" тексту або розмови.

Існує багато способів проведення якісного аналізу дискурсу. Спеціалізовані дослідження можуть зосереджуватися безпосередньо на одному з аспектів дискурсу, наприклад, на структурі та використанні займенників, метафор або аргументації. Більш загальна методологія дослідження міграційного дискурсу пропонує загальне, систематичне ознайомлення з різними рівнями і вимірами структури дискурсу, а також з його використанням і функціями в соціальному і політичному контексті. Це означає, що тут розглядаються лише деякі з цих структур, серед сотень інших.

Важливими відмінними рисами жанрів має бути комунікативна ситуація, адже дискурсивні жанри - це насамперед вид соціальної діяльності. Такі комунікативні ситуації можуть бути охарактеризовані кількома основними та другорядними категоріями, а саме:

A. Час/період

B. Місце/простір/середовище/інституція

C. Учасники

- і. Соціальна ідентичність, наприклад, етнічна ідентичність, походження тощо. –

- ii. Комунікативні ролі: мовець, реципієнт тощо.

- iii. Соціальні ролі, наприклад, політика, вчителя, поліцейського, судді тощо.

- iv. Соціальні відносини, наприклад, домінування (зловживання владою), співпраця, опір

D. Поточна (взаємо)дія

- і. Поточний дискурс

- ii. Мовленнєві акти (наприклад, твердження, запитання, обіцянка,

звинувачення)

iii. Інші соціальні дії (наприклад, співпраця, протести тощо)

Е. Особистісне та соціальне пізнання

i. Цілі поточної взаємодії ii.

-ii. Спільні та взаємні загальні знання (спільна основа) учасників.

- iii. Спільні соціальні установки та ідеології щодо міграції.

Контексти, які впливають на дискурс, є особливим видом особистої, ментальної моделі, моделі контексту, яка може дещо відрізнятися для кожного мовця, тому можуть виникати непорозуміння. Контекстна модель здійснює загальний контроль над продукуванням дискурсу і забезпечує його доречність у поточній комунікативній ситуації.

Теми є фундаментальними не лише тому, що вони поглинають локальні значення дискурсу, але й тому, що це інформація, яка, як правило, найкраще запам'ятовується реципієнтами. Макроструктури дискурсу можуть відповідати макроструктурам ментальних моделей, і вони можуть бути використані як умова для соціальної дії, включаючи дискримінаційні практики. Теми також дозволяють методологічно скоротити шлях, коли потрібно проаналізувати велику кількість дискурсів про міграцію, наприклад, новинних статей або парламентських виступів. Замість того, щоб аналізувати складні локальні структури таких дискурсів, можна вивчати лише їхні теми, узагальнюючи ці дискурси кількома реченнями. Це можуть бути такі категорії, як час, місце, учасники з різними ідентичностями та ролями, а також глобальна дія чи подія. Усі дискурсивні жанри об'єднані загальною темою міграції. Або вони можуть бути про біженців, про поточні вибори чи про расизм крайніх правих.

У той час як теми або семантичні макроструктури визначають загальний зміст дискурсу, дискурси також мають загальну надбудову, схематичну форму або формат. Ці схематичні категорії визначають загальну організацію тексту або виступу, наприклад, у якому порядку зустрічаються його компоненти, і які компоненти є частиною компонентів вищого рівня.

В емпіричному дослідженні міграційного дискурсу важливо не лише встановити загальні смисли, але й порядок їхнього розташування в дискурсі. Дійсно, багато читачів можуть прочитати (і, отже, запам'ятати інформацію, виражену в них) лише заголовки або лід новинних повідомлень, або заголовки, резюме чи висновки наукових статей.

Окрім дослідження загальних смислів (тем, проблематики) міграції, для якісного аналізу дискурсу найбільш актуальним є вивчення її «локальних» смислів, тобто смислів слів, речень або послідовностей речень.

Традиційно як глобальні, так і локальні значення репрезентуються як пропозиції, що складаються з низки аргументів, які вказують на речі або людей, і предиката, який вказує на властивість, відношення, дію або подію, як у пропозиції "Виборці обрали правого президента", де "виборці" і "президент" є аргументами, "обрали" - головним предикатом, а "правий" - предикатом нижчого рівня, що модифікує "президент".

Речення, що репрезентують значення, можуть бути змінені багатьма способами, як правило, за допомогою різних видів модальності, таких як необхідність і можливість (алетичні модальності), а також обов'язковість чи дозволеність (деонтичні модальності). Наприклад, алетичні модальності можуть бути виражені прислівниками, такими як "ймовірно", або допоміжними дієсловами, такими як "може", "міг би" чи "повинен". Так, пропозиція про обрання правого президента може бути виражена модальними реченнями на кшталт Ймовірно, виборці проголосують за правого президента або Виборці можуть обрати правого президента. Аналогічно, деонтичні модальності можуть бути виражені в таких реченнях, як Біженці повинні покинути країну або Біженці можуть залишитися в країні. Як стверджує ван Дейк, «модальності відіграють фундаментальну роль у дискурсі, хоча б тому, що вони можуть сигналізувати про те, що є більш-менш достовірним, якій інформації ми можемо вірити і взагалі про частоту соціальних подій і ситуацій у суспільстві, або про те, що люди повинні або можуть робити - всі ці аспекти також стосуються міграції» [65].

У той час як медіа-дискурс, як правило, використовує алетичні модальності щодо того, що відбувається або може відбуватися, політичний дискурс може бути більш нормативним і використовувати деонтичні модальності, які вказують на те, що мігранти повинні або можуть робити. Пропозиції можуть бути явно виражені у реченнях і дискурсі, але також можуть залишатися імпліцитними. Тим не менш, такі імплікації можуть бути витлумачені реципієнтами на основі їхніх спільних знань про світ. У політичному дискурсі може бути прямо сказано, що біженці «не можуть залишатися в країні», і тоді реципієнти можуть зробити висновок, що біженці «повинні покинути країну», навіть якщо це не сказано прямо. Загалом, через такі правдоподібні висновки, що ґрунтуються на загальних знаннях, інтерпретація дискурсу не обмежується пропозиціями, які виражені явно, але також включає найбільш правдоподібні імплікації, які можуть бути отримані з експліцитно виражених пропозицій.

Повне, суб'єктивне значення дискурсу, яке надають йому мовці або реципієнти, міститься в їхній ментальній моделі події чи ситуації. За загальним прагматичним правилом, лише деякі з пропозицій (схем, концептів) такої ментальної моделі повинні бути виражені в дискурсі, а саме та інформація, яка ще невідома і не може бути виведена реципієнтами. Методологічно імплікації є важливими в семантичному аналізі дискурсу, оскільки вони представляють смисли, які інтерпретують у своїх ментальних моделях усі користувачі мови з однаковими знаннями про світ, тобто члени однієї епістемічної спільноти, але при цьому мовці можуть стверджувати, що вони ніколи не говорили того, що малося на увазі.

Ще одним фундаментальним аспектом значення дискурсу є його пресупозиції, тобто пропозиції, які вважаються істинними для того, щоб інша пропозиція мала сенс. Загалом, пресупозиції представляють знання, які поділяють мовець і реципієнти (часто їх називають спільною основою) і які є релевантними для продукування та інтерпретації дискурсу (фрагмента дискурсу). Як і у випадку з імплікаціями, пресупозиції також можуть

використовуватися для маніпулювання інтерпретаціями (ментальними моделями) реципієнтів, як це зазвичай відбувається в медіа та політичному дискурсі, які можуть посилатися на "злочинність" мігрантів, таким чином припускаючи, що мігранти є злочинцями. У більш загальному сенсі, пресупозиції в дискурсі можуть використовуватися для маніпулювання знаннями та іншими переконаннями реципієнтів - вони сигналізують про те, що певний факт є достовірним, навіть якщо це не так. Тобто вони можуть функціонувати як непрямі твердження, тобто твердження, які не висловлюються прямо, але опосередковано.

Однією з важливих властивостей, описаних у семантиці дискурсу, є спосіб, у який згадуються та описуються актори або учасники. Так, у такому дискурсі можуть згадуватися "мігранти", "іммігранти", "біженці" або "іноземці" загалом, або "сирійці" чи люди інших національностей зокрема. Згадування можуть бути загальними (всі мігранти) або конкретними (конкретний мігрант), із зазначенням або без зазначення власних імен. Систематичний аналіз того, як описуються актори в імміграційному дискурсі, дає змогу зрозуміти глибинне ставлення до іммігрантів.

Цей якісний і критичний аналіз акторів (Ми vs. Вони) в міграційному дискурсі може бути доповнений кількісним підходом з використанням частоти вживання, як це також було характерно для традиційного контент-аналізу. Сьогодні такий більш кількісний аналіз забезпечується різними методами корпусної лінгвістики [7], за допомогою яких можна показати, як і як часто слово зустрічається з іншими словами в тих самих рядках даних корпусу, наприклад, якщо слово "іммігрант *immigrant*" зазвичай зустрічається зі словом "illegal нелегал".

Залежно від цілей дослідницького проекту, жанру дискурсу, розміру корпусу, часу або досвіду дослідника, існує багато інших аспектів значення, які можуть бути вивчені. Наприклад, дослідження метафор (таких як "хвилі" біженців) може розповісти дещо про загрозливі ментальні моделі міграційного дискурсу. Ми можемо описувати міграційні події на різних рівнях

узагальнення чи конкретизації, з більшою чи меншою деталізацією (більш-менш розпливчастою чи точною, з більшою чи меншою кількістю деталей на кожному рівні), і так далі.

Особливо критичне дослідження міграційного дискурсу, як правило, також включає в себе вивчення способу вираження ідеологій. Ідеології - це фундаментальні, соціально спільні ментальні репрезентації соціальних груп: расистів, антирасистів, пацифістів, мілітаристів, феміністок, сексистів, неолібералів, соціалістів і так далі. Вони, як правило, організовані за принципом поляризації, (хороші) інгрупи проти (поганих) аутгруп, поляризації, яка також виражається в дискурсі, наприклад, між (хорошими) Ми проти (поганих) (Вони), як ми бачили в наведених вище прикладах. Ідеології відображають характерну ідентичність, дії, цілі, норми та цінності групи і можуть контролювати більш специфічне ставлення, наприклад, до імміграції, інтеграції чи адаптації мігрантів (або до інших питань, таких як аборти чи смертна кара). Ці більш специфічні погляди, в свою чергу, можуть впливати на особисті ментальні моделі подій (наприклад, міграції) членів ідеологічної групи. І залежно від комунікативного контексту дискурсу, ці ідеологічно обґрунтовані (і упереджені) ментальні моделі можуть, зрештою, впливати на спосіб вираження дискурсу про такі події. Ми бачимо, що між фундаментальними ідеологіями (наприклад, расизму) і власне расистськими текстами чи розмовами існують різні рівні соціокогнітивного аналізу.

Міграція - це складне соціополітичне явище, яке вивчається в більшості гуманітарних і соціальних наук. Одним із фундаментальних способів вивчення міграції є аналіз властивостей різноманітних форм текстів або розмов мігрантів або про мігрантів. Міждисциплінарний напрям дискурсивних досліджень, що поширився в усіх гуманітарних і соціальних науках з 1960-1970-х років, пропонує складні теоретичні та методологічні рамки для систематичного і чіткого вивчення міграційного дискурсу. Окрім традиційного контент-аналізу і більш чіткого, ніж популярний, але методологічно нечіткий фрейм-аналіз, кількісні та особливо якісні методи

сучасних дискурсивних студій дають змогу зрозуміти, у який спосіб структурований міграційний дискурс, як він виражає глибинні ментальні моделі, погляди та ідеології, а також які соціальні та політичні функції такі дискурси виконують у суспільстві [65].

Висновки до розділу I

Нинішня глобалізована епоха призводить до значного збільшення масштабів міграції, внаслідок чого явище міграції постає важливою сферою дослідження в гуманітарних і соціальних науках. Ця динаміка сприяє тому, що в дослідженнях мови та соціальної взаємодії в останні роки з'являється більш послідовний акцент на міграційних дискурсах, тобто на специфічних і відмінних комунікативних практиках, які супроводжують явище міграції.

Спектр досліджень міграційного дискурсу широкий та включає в себе, як непрофесійні дискурси, що генеруються серед мігрантів і приймаючих громад на побутовому та буттєвому рівнях, так і дискурси, які реалізуються в інституційних контекстах.

Міграційний дискурс у своїх різноманітних проявах нерозривно пов'язаний зі ставленням і переконаннями, що зумовлює стійкий зв'язок між міграційним дискурсом та ідеологічними конструктами, такими як расизм, націоналізм та мультикультуралізм, що особливо чітко проявляється у політичному та медіадискурсах.

Існує багато способів проведення аналізу дискурсу. Спеціалізовані дослідження можуть зосереджуватися безпосередньо на одному з аспектів дискурсу, наприклад, на структурі та використанні займенників, метафор або аргументації. Більш загальна методологія дослідження міграційного дискурсу пропонує загальне, систематичне ознайомлення з різними рівнями і вимірами структури дискурсу, а також з його використанням і функціями в соціальному і політичному контекстах.

Контексти, які впливають на дискурс, є особливим видом особистої, ментальної моделі, моделі контексту, яка може дещо відрізнитися для кожного мовця, тому можуть виникати непорозуміння. Контекстна модель здійснює загальний контроль над продукуванням дискурсу і забезпечує його доречність у поточній комунікативній ситуації.

Важливим компонентом дослідження дискурсу є теми, які поглинають локальні значення дискурсу, макроструктури, які відповідають макроструктурам ментальних моделей, локальні структури дискурсу.

У той час як теми або семантичні макроструктури визначають загальний зміст дискурсу, дискурси також мають загальну надбудову, схематичну форму або формат. Ці схематичні категорії визначають загальну організацію тексту або виступу, наприклад, у якому порядку зустрічаються його компоненти, і які компоненти є частиною компонентів вищого рівня.

В емпіричному дослідженні міграційного дискурсу важливо не лише встановити загальні смисли, але й порядок їхнього розташування в дискурсі, що зумовлює його прагматичну спрямованість. Окрім дослідження загальних смислів (тем, проблематики) міграції, для якісного аналізу дискурсу найбільш актуальним є вивчення її «локальних» смислів, тобто смислів слів, речень або послідовностей речень.

Однією з важливих властивостей, описаних у семантиці дискурсу, є спосіб, у який згадуються та описуються актори або учасники. Систематичний аналіз того, як описуються актори в імміграційному дискурсі, дає змогу зрозуміти глибинне ставлення до іммігрантів. Залежно від цілей дослідницького проекту, жанру дискурсу, розміру корпусу, часу або досвіду дослідника, існує багато інших аспектів значення, які можуть бути вивчені.

Критичне дослідження міграційного дискурсу, як правило, також включає в себе вивчення способу вираження ідеологій - певних ментальних репрезентації, як на рівні соціальних груп, так і на особистісному.

Дискурсивні студії дають змогу зрозуміти, у який спосіб структурований міграційний дискурс, як він виражає глибинні ментальні моделі, погляди та ідеології, а також які соціальні та політичні функції такі дискурси виконують у суспільстві.

Практичний аналіз англомовного міграційного дискурсу на прикладі політичних промов Дональда Трампа націлений на встановлення

комунікативних тактик конструювання міграційного дискурсу та лінгвістичних засобів їх маніфестації.

РОЗДІЛ II

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНИХ ТАКТИК КОНСТРУЮВАННЯ АНГЛОМОВНОГО МІГРАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ

Дослідження мови, що використовується у промовах Д. Трампа про іммігрантів та імміграцію, пролило світло на шаблонні мовні особливості, які намагаються втілювати ідеї ексклюзивності та домінування. Влада і згода виробляються не лише через фізичну чи економічну силу, але й через пізнання, яке структурується і розкривається через мову. Ван Дейк визначає "соціальне пізнання як необхідний теоретичний (і емпіричний) "інтерфейс", якщо не "відсутню ланку" між дискурсом і домінуванням" [72, с. 251]. Штраус і Фейз (2014) пояснюють, що "контроль над свідомістю інших з метою увічнення таких ідеологій влади досягається дискурсивно, через контекстуальні особливості дискурсу, а також через лінгвістичні форми" [61, с. 321].

Штраус і Фейз представляють систему комунікативних (дискурсивних) тактик, які слугують засобом "виправдання, раціоналізації, легітимації та увічнення нерівності, расизму і несправедливості, а отже, і контролю над соціальним пізнанням ...»: позитивні репрезентації ВОНИ (домінуючі, еліта) та негативні репрезентації ВОНИ (безправні, маргіналізовані, опозиція); гіпербола; метафори та аналогії (відображають позитивну саморепрезентацію та негативну репрезентацію інших: СЕБЕ як "рятівника", "благодійника", "нормального", а ЇХ - як "паразитів", "ненажер", "інших" та "ненормальних"); утворення опозицій і контрастів; деталізація (розмита чи точна, конкретна чи загальна); включення голосів інших (чий, які цитати, де і як); оціночні назви та формулювання; евфемізми; дисфемізми [61, с. 321-322].

Аналіз комунікативних тактик у міграційному дискурсі Д. Трампа дав змогу виділити такі: неприховані пейоративні висловлювання, позитивне обрамлення "нас" та негативне обрамлення "їх" і метафори. Засоби

лінгвістичного втілення зазначених тактик було досліджено з урахуванням семантико-функціонального аспекту.

2.1 Використання пейоративної лексики

Непом'якшений пейоратив - це термін, який є навмисно принизливим, без спроб пом'якшити його значення. Згідно з теорією ввічливості Брауна та Левінсона, мовці намагаються пом'якшити або відшкодувати шкоду, коли намагаються уникнути вчинення дій, що загрожують особі [11, с. 316]. Тобто мовці намагаються зменшити суворість мовленнєвого акту через пом'якшення, коли хочуть продемонструвати ввічливість або повагу. Однак "вчинення дії наосліп, без виправлення", як стверджують Браун і Левінсон, є найбільш прямим і недвозначним способом здійснення мовленнєвого акту. Мовці зазвичай вдаються до такого типу дій: а) в інтересах терміновості, б) коли ризик загрози особі слухача дуже малий, або в) коли мовець "не боїться відплати", як у випадку, коли він/вона є (або сприймає себе) "значно вищим" за слухача чи суб'єкта [11, с. 316]. У дискурсі Д. Трампа були констатовані такі пейоративні висловлювання, як *anchor babies*, *aliens*, *illegals*, вживння яких можна пояснити виключно як демонстрацію сприйнятої зверхності. Сама присутність цих термінів, незалежно від частоти чи контексту, вказує на позицію вищості з боку мовця/письменника та приниження суб'єкта, в даному випадку - іммігрантів.

Термін "anchor baby" (якірна дитина) це принизливий термін, який використовується для опису дитини, народженої в Сполучених Штатах від недокументованих батьків. Відповідно до 14-ї поправки, "всі особи, які народилися або натуралізувалися в Сполучених Штатах і підпадають під їхню юрисдикцію, є громадянами Сполучених Штатів і штату, в якому вони проживають" (U.S. Const. amend. XIV). Коли діти нелегальних іммігрантів народжуються на американській землі, вони автоматично стають громадянами США, і цей факт викликає велику напругу і занепокоєння серед тих, хто має

антиіммігрантські настрої. Термін "anchor baby", зокрема, означає "цілеспрямоване народження дітей іноземцями" [39, с. 248] - опортуністичний крок, коли діти "зачинаються для того, щоб підвищити шанси їхніх батьків на отримання американського громадянства".

Як пояснюють Ігнатов і Вільямс, ця фраза є риторично навантаженим виразом, який багато хто вважає "расистським і дегуманізуючим, оскільки він передбачає, що нелегальні іммігранти народжують дітей у Сполучених Штатах як засіб для отримання американського громадянства, а не як самоціль" [32, с. 60]. Тобто цей термін передбачає, що нелегальні іммігранти та інші громадяни, народжені за кордоном, народжують дітей не з любові чи з метою створення сім'ї, а що ці діти з'являються на світ і використовуються як інструмент для обходу імміграційних законів і отримання американського громадянства.

Цей дискурс особливо шкідливий для жінок-іммігранток, яких позбавляють людської подоби і наклеюють на них ярлик, що визначає їх радше як злочинниць і тварин, ніж як матерів, які прагнуть кращого майбутнього для себе і своїх родин. За словами Чен, "такі терміни, як "підкинута дитина" і "кинути і піти" зводять латиноамериканських іммігрантів до статусу заводчиків і злочинців, заперечуючи не лише їхню людяність, але й право на материнство... Крім того, основна мета дегуманізації латиноамериканських матерів (...) полягає в тому, щоб знищити концепцію іммігрантської сім'ї в суспільній свідомості" [цитуються за 41, с. 11].

Незважаючи на дегуманізуючий характер фрази, Дональд Трамп використовував "anchor baby" для позначення того, що він зображує як ендемічну проблему, яка приречена зруйнувати країну, якщо нічого не буде зроблено, щоб зупинити її. На запитання журналіста про "образливий" характер цього терміну на міському заході в серпні 2015 року Трамп зухвало відповів: *"You mean it's not politically correct, and yet everybody uses it?" ... "So you know what — give me a different term. Give me a different term. What else would you like me to say?"*

На пропозицію вживати назву “American-born child of undocumented immigrants” Дональд Трамп відповів: “*Oh, you want me to say that instead, OK? No, I’ll use the word ‘anchor baby.’ Excuse me — I’ll use the word ‘anchor baby’*”.

Трамп натякає на те, що його використання суперечливого терміну є лише скороченням - зручною заміною більш інклюзивного, але довшого терміну “American-born children of undocumented immigrants”— мінімізує той факт, що фраза являє собою більше, ніж суму її частин.

У цьому терміні закладено глибокий риторичний зміст. За допомогою теорії концептуального змішування Ледерер у дослідженні 2013 року пояснює, як слухачі “створюють передбачуване значення”, коли прості слова активують “надзвичайно складні асоціації”. Оскільки значення ніколи не сприймається по-справжньому ізольовано від контексту, значення будується з різноманітних когнітивних механізмів, включаючи стереотипи, концептуальні метафори та інші контекстуальні асоціації. Отже, термін “anchor baby” - це більше, ніж просто ефективний спосіб описати “народжених в Америці дітей нелегальних іммігрантів”. Він посилює існуючі негативні стереотипи щодо іммігрантів, “надалі формуючи і структуруючи велику категорію людей в американському суспільстві” [39, с. 265].

Не менш дегуманізуючими є терміни “aliens” and “illegals,”. І тут номінація прикметників “чужий” і “нелегальний” - це не просто поняття, що означають словникові дефініції - “пов’язаний з іншою країною або урядом, належний до неї або підконтрольний їй” і “не передбачений або не санкціонований законом” - відповідно. Натомість це терміни, які також активують “надзвичайно складні асоціації”, як описує Ледерер [39, с. 250], і зосереджуються виключно на правовому статусі іммігрантів у країні. Цей тип редуکتивної, одновісної риторики слугує для об’єктивації та дегуманізації іммігрантів і зміцнення їхнього статусу як Інших. Водночас вони допомагають конструювати (принаймні частково) “американську” ідентичність. Тобто, називаючи іммігрантів аутсайдерами, вони допомагають визначити і зміцнити уявні кордони навколо тих, хто є “своїми”. Циснерос (2011) пояснює:

"Одержимість буквальним і символічним кордоном між американцем і іноземцем, між нами і ними, частково мотивована страхом перед розмиванням і розчиненням американського громадянства. Як наслідок, відчуження негромадян має фундаментальне значення для риторичного підтримання ідентичності США... Так само, як кордон проводиться для виключення мігрантів на основі їхньої правової, расової, етнічної чи іншої "відмінності", кордони можуть бути перемальовані, щоб змінити контури американського громадянства" [13, с. 26].

Ця концепція є особливо важливою, оскільки означає, що ті, хто контролює домінуючий дискурс, мають значний вплив на конструювання ідентичності тих, хто "належить", і тих, хто не належить. По суті, ті, хто перебуває у привілейованому становищі, призначають себе переформулювати національну приналежність і визначати, що означає бути "американцем".

Тенденція повного ігнорування впливу цих термінів і наполягання на тому, що "іноземці" - це "менше, ніж", стає очевидною через неодноразове використання Трампом цих термінів у поєднанні з зневажливими коментарями, які він відкрито висловлював, а деякі з них широко висвітлювалися, але не були підтвержені щодо конкретних груп людей: про мексиканців, гаїтян, нігерійців:

"They're bringing drugs. They're bringing crime. They're rapists..." and more recently about people from Haiti, El Salvador and African countries.

"Why are we having all these people from shithole countries come here?" About Haitians he is reported to have said, *"they all have AIDS"*.

"Nigerians would never want to "go back to their huts".

Принизливі висловлювання Трампа та використання таких термінів, як *anchor baby, illegals, aliens, animals, rapists* для опису іммігрантів, є прикладами відвертих пейоративів, які неприховано зображують іммігрантів як інших і не таких, як люди, зводячи цілі групи людей до їхнього імміграційного статусу і позбавляючи їхньої складної ідентичності як людських істот значущості.

Вибір використання пейоративів замість більш точних і риторично нейтральних термінів є досить репрезентативним в риториці Д. Трампа та проблематичним, оскільки кожен з цих термінів є дуже провокативним, несе в собі глибоко вкорінене значення, яке виставляє іммігрантів у зневажливому світлі:

And we have to live with these animals, but we're not going to live with them for long, you watch. Kamala's policy is to release and resettle all illegals without checking -- without check

The thug was later arrested for shooting two men in the same apartment building and breaking another man's ankle, which he did just for fun. Once again, this animal had arrived at our border and was released into the United States by Kamala Harris, the worst border czar in the history of our country here in Aurora.

They call the second most resettled population nobody's ever seen. They call up the app and they ask, "Where do we drop the illegals?" And people are on the other side and they left that.

...going to build it back and fast. Venezuelan illegals are the No.

He wants to stop it. "We're going to stop that." But the border will be sealed. The invasion will be stopped. The migrant flights will end, and Kamala's app for illegals will be shut down immediately within 24 hours. All within 24 hours. And, you know, I've always had an ability to do a lot of things, so I got to do something else in the first day.

And we will begin the largest deportation operation in the history of the United States. We will close the border. We will stop the invasion of illegals into our country. We will defend our territory. We will not be conquered. We will not be conquered. We will reclaim our sovereignty, and Colorado will vote for Trump as a protest and signal to the world that we are not going to take it anymore.

But they informed us that over the last short period of time, 13,099 illegal aliens, convicted of murder, are at large and dropped into the United States against their wishes, against our Border Patrol's wish -- the wishes of our Border Patrol.

And now Kamala wants to provide amnesty and citizenship to the 21 million illegal aliens she let in, including murderers, gang members, drug lords, human traffickers, not to mention the millions of getaways, and all of the others that very smart leaders have viciously thrown out of their countries.

2.2 Семантико-риторичні засоби маніпулювання свідомістю та підтримання уявлень владних структур про іммігрантів

Іншою комунікативною тактикою міграційного дискурсу Д. Трамп є вживання концептуальних метафор. На відміну від відвертих пейоративів, концептуальні метафори живуть у просторі під поверхнею відкритої риторики. Це засоби, які, незважаючи на те, що представлені на виду, часто залишаються непоміченими і нормалізуються без свідомого усвідомлення, що робить метафори особливо потужним інструментом для поширення ідеології - в даному випадку для поширення антиіммігрантської риторики і негативного їх представлення. Вони вкорінюються в когнітивні процеси і стають частиною розуміння слухачів і читачів, переводячи твердження зі сфери політичної "думки" в сферу "розуміння" іммігрантів та їхньої ролі в американському суспільстві. Як пояснює, "метафори - це культурні індекси, за допомогою яких американці будують свої повсякденні уявлення і ставлення [...] коли вони закріплюються в теоретичному дискурсі, вони впливають на те, як ми формулюємо наші гіпотези про вплив імміграції та поведінку етнічних груп - про те, як різні групи іммігрантів вписуються в американське суспільство" [13, с. 570].

Метафори, таким чином, слугують сховищем суспільних і культурних уявлень, знань і "істини". Однак метафори можуть призвести до проблемних зв'язків у свідомості читачів і слухачів. Неповні або упереджені зв'язки можуть утворити у читачів небезпечні семантичні зв'язки, заповнюючи прогалини ідеологічно заангажованими наслідками.

Д. Трамп широко використовує метафори, порівнюючи іммігрантів з тваринами, руйнівними паводковими водами, об'єктами та небезпекою/загрозою. Лакофф і Джонсон стверджують, що метафора може впливати на мислення і поведінку як громадськості, так і політиків, спонукаючи їх до інших дій, ніж ті, які могли б бути зроблені за відсутності цих метафор. Цей момент є особливо важливим, коли йдеться про політика, який є президентом Сполучених Штатів Америки. Як зробили висновок Лакофф і Джонсон у дослідженні 1991 року про події в Перській затоці, "метафори можуть вбивати" (цитуються за [17], с. 23].

Метафори відіграють вирішальну роль у мисленні і в тому, як люди сприймають світ. Завдяки метафорі встановлюються когнітивні зв'язки, які допомагають читачам/слухачам зрозуміти абстрактні або незнайомі поняття у світлі більш відчутних або знайомих концепцій. Однак метафори не є самоочевидними. Тобто їхні значення створюються, а не просто пояснюються чи "розкриваються" [38]. На наслідки, або логічні висновки, які робляться між вихідною та цільовою областями, впливає низка зовнішніх і внутрішніх факторів, включаючи безпосередній ситуаційний контекст, соціальні припущення та уявлення, стереотипи, упередження та минулий досвід. Крім того, вони "спрямовують увагу на певні риси об'єкта, тим самим виділяючи їх, і в той же час відволікають увагу від інших рис, тим самим (метафорично) засліплюючи нас" [38]. Таким чином, метафора може бути використана для непомітного просування ідеології, яка виставляє іммігрантів у негативному світлі.

До концептуальних метафор, які є найбільш репрезентативними у міграційному дискурсі Д. Трампа є такі: ІММІГРАНТИ – ЦЕ НЕБЕЗПЕКА, ІМІГРАНТИ - ЦЕ ПОВІННЯ, ІМІГРАНТИ - ЦЕ ОБ'ЄКТИ, а ІМІГРАНТИ - ЦЕ ТВАРИНИ. Кожна з цих метафор має різну мету, але всі вони сприяють формуванню образу іммігрантів як загрози для "нас" і "нашого" способу життя.

Співвідношення концептуальних метафор у міграційному дискурсі

Д. Трамп

Концептуальна метафора	Втілення метафори	Відсоток (%)
ІММІГРАНТИ НЕБЕЗПЕКА	- ЦЕ Економічні та фізичні загрози; "вони" несуть беззаконня і загрожують "нашому" цивілізованому способу життя.	13
ІММІГРАНТИ НЕБЕЗПЕЧНІ ПАВОДКОВІ ВОДИ	- ЦЕ Менше, ніж людина; "вони" не гідні гідності або тих самих прав і привілеїв, на які маємо право "ми".	20
ІММІГРАНТИ ОБ'ЄКТИ	- ЦЕ Економічні та фізичні загрози; "вони" несуть беззаконня і загрожують "нашому" цивілізованому способу життя.	37
ІММІГРАНТИ ТВАРИНИ	- ЦЕ Нелюди; "вони" не гідні гідності або тих самих прав і привілеїв, на які маємо право "ми".	30
Разом		100

Деякі метафори можуть бути досить легко виявлені критично налаштованими слухачами. Наприклад, під час однієї із своїх промов Трамп заявив: "And in the end, look, our country is a mess".

Тут концептуальна метафора, яку він конструює, звучить так: ІММІГРАНТИ - це СМІТТЯ. Звалище слугує засобом у вихідному домені, який прирівнює іммігрантів і всі проблеми, які вони нібито приносять, до сміття. Однак інші метафоричні конструкції є дещо тоншими.

When Mexico is sending its people, they're not sending their best ...

У даному висловлюванні реалізована метфора «ІММІГРАНТИ - ОБ'ЄКТИ». Використання дієслова "send" слугує дегуманізації іммігрантів, ніби вони є небажаними навіть у власній країні, їх висилає до США Мексика - засіб позбутися цих "об'єктів" та їхніх "проблем". Іммігрантів позбавляють людяності, ніби вони не здатні бажати і прагнути кращого життя для себе і своїх родин. Вони конструюються як обтяжені проблемами "об'єкти", які Мексика скидає на територію США, як сміття, перекинуте через паркан неуважним сусідом.

Наступні уривки з вибірки даних також містять елементи, які сприяють посиленню концептуальної метафори ІММІГРАНТИ - ОБ'ЄКТИ і представляють іммігрантів як посилки:

*And they'll be brought great distances. We're not **dropping** them right across. They learned that. President Eisenhower. They'd **drop** them across, right across, and they'd come back.*

*What do you tell to the mother, who just buried her daughter, because someone was released at the border who should have been **sent** home?*

У промовах Трампа міститься багато (20%) прикладів концептуальної метафори ІММІГРАНТИ - НЕБЕЗПЕЧНА ПОВІНЬ (води). Трамп використовує цю метафору, щоб сконструювати імміграцію як неконтрольовану і нестримну. Нижче наведено приклади уривків, які містять концептуальну метафору ІММІГРАНТИ - НЕБЕЗПЕЧНА ПОВІНЬ:

*I am going to end illegal immigration, stop the massive **inflow** of refugees, keep jobs from pouring out of our country, renegotiate our disastrous trade deals, and massively reduce taxes and regulations on our workers and our small businesses.*

*Migrants are **pouring** into the country that are from prisons and from mental institutions, as we've discussed.*

*We've had some big **waves** ... Within just a few years immigration as a share of national population is set to break all historical records.*

Найбільш репрезентативною метафорою у досліджуваному матеріалі опинилась (40%) ІММІГРАНТИ - ЦЕ ТВАРИНИ, основна мета якої показати іммігрантів як недолюдей. Коли людей позбавляють їхньої гідності та людяності, стає легше відмовити їм у правах і привілеях, на які вони мають право. Наступні уривки ілюструють, як Трамп використовував такі слова, як “release,” “prey,” and “catch” у спробі применшити цінність іммігрантів:

Her plan calls for total amnesty in the first 100 days, which means Obamacare, Social Security and Medicare for illegal immigrants. Her plan calls for catch-and-release on the border.

For that reason, we will soon begin the construction of a great, great wall along our southern border. As we speak tonight, we are removing gang members, drug dealers, and criminals that threaten our communities and prey on our very innocent citizens. 70

We will terminate the Obama administration's deadly, and it is deadly, non-enforcement policies that allow thousands of criminal aliens to freely roam our streets, walk around, do whatever they want to do ...

“Catch-and-release” це термін, який зазвичай використовується у зв'язку з риболовлюю. Як метод збереження, рибалка ловить рибу, але потім відчіплює її від гачка і відпускає назад у воду. Аналогічно, слово “prey” займається полюванням на тварин і вбивством їжі, а також “roam” часто асоціюється з тваринами на волі. Використовуючи цей тип мови, Трамп викликає у свідомості рецепторів концепти, пов'язані з тваринами, у зв'язку з дискусіями про іммігрантів.

Мабуть, найяскравішою, а також однією з найбільш часто повторюваних у збірці промов є концептуальна метафора ІММІГРАНТИ - НЕБЕЗПЕКА. Трамп використовує різноманітні метафоричні конструкції для нагнітання страху, прирівнюючи іммігрантів до злочинців, терористів, тварин та інших невідомих/невизначених загроз:

Some of them are no longer young people. And in many cases, they've become successful. They have great jobs. In some cases they have small businesses. Some

cases they might have large businesses. And we're going to have to do something with them

And my message -- they were released, and they killed people, a lot of people. It's killing our country.

And we will put these vicious and bloodthirsty criminals in jail or kick them out of our country, and we will be very, very effective in doing it. It's going to happen very, very fast.

Well, that's the other thing. Do you know we have thousands of judges? Somebody walks onto our land and we have to now say, "Welcome to the United States." They could be a criminal or not a criminal. We release them into our country. It's called catch and release. We release them into our country.

They are being released by the tens of thousands into our communities with no regard for the impact on public safety or resources.

Лексема *release* на поверхневому рівні слугує засобом у вихідній області, що уподібнює іммігрантів до злочинців, яких випускають з в'язниці. На глибшому рівні Трамп прирівнює іммігрантів до тварин - метафорична конструкція, яку часто використовують у зв'язку з ув'язненими. Небезпечних тварин ловлять, а потім відпускають назад у дику природу, подалі від людей, міст тощо, де вони не можуть зашкодити "нам". Отже, вказуючи на те, що їх випускають у наші громади, він нагнітає страх, який можна порівняти з тим, що можна було б відчутти, якби диких тварин випустили в наші околиці.

Подальший аналіз речення виявляє додаткові метафоричні асоціації. Стверджуючи, що "їх випускають десятками тисяч..." Трамп має на увазі, що кількість іммігрантів, про яку йдеться, є некерованою.

They are coming in mass numbers and they will overwhelm us.

Концепція цих осіб як небезпечної загрози посилюється в заключній частині цього речення: "with no regard for the impact on public safety or resources." Це передбачає, що обов'язково буде вплив на громадську безпеку та ресурси, на які покладається аудиторія Трампа. Поєднання цих лінгвістичних рішень потужно конструює іммігрантів як орди кримінальних

тварин, які виснажуватимуть ресурси та загрожуватимуть безпеці законослухняних громадян, що тут виступають як "ми". Саме цей останній шар метафоричного обрамлення по-справжньому наближає загрозу до глядачів. "Їх десятками тисяч випускають у наші громади..." Цей риторичний хід слугує для того, щоб допомогти аудиторії по-справжньому усвідомити запропоновану загрозу: *'They are a danger to us.'*

Кожна концептуальна метафора має декілька проявів. Як стверджує Дейгнан, наявність кількох семантично пов'язаних метафор дає критичне розуміння основних моделей мислення [17]. Бейкер та ін. пояснюють небезпеку таких метафоричних зв'язків і повторів, оскільки вони мають тенденцію до об'єктивізації та дегуманізації іммігрантів, "конструюючи їх як неконтрольоване, бездіяльне, небажане стихійне лихо" [8, с. 287].

2.3 Семантико-синтаксичні засоби конструювання дискурсу про іммігрантів

Наступною комунікативною тактикою у міграційному дискурсі Д. Трампа є тактика протиставлення, що знаходить вираження на семантико-синтаксичному рівні за рахунок моделі позитивної репрезентації НАС (американців) та негативної репрезентації ІХ (мігрантів) та самоідентифікації з НАМИ за рахунок вживання займенників «ми» та «наш».

У дискурсі Д. Трампа констатована стійка модель презентації "нас", згідно з яким американці є працьовитими, доброчесними, довірливими і часто стають жертвами. Фейгін описує існуючий сучасний расовий фрейм як "всеохоплюючий світогляд білих, який охоплює широкий і стійкий набір расових стереотипів, упереджень, ідеологій, образів, інтерпретацій і наративів, емоцій [...], а також расистських схильностей до дискримінації" [22, с. 3]. Білий расовий фрейм, як описує його Фейгін, ретельно курується, захищається і поширюється білими елітами - тими, хто контролює домінуючий дискурс - через "інститути культурної трансмісії" [22, с. 1], включаючи політичний дискурс і засоби масової інформації. У рамках досліджуваного матеріала

дослідження було зафіксовано 120 реалізацій позитивної презентація «НАС», **експліцитно та імпліцитно**.

Сплата податків, незважаючи на те, що в суспільному та політичному дискурсі часто представляється як тягар, широко ототожнюється з відповідальністю та почуттям обов'язку. Податки забезпечують "загальне благо" і часто асоціюються з патріотизмом та активною громадянською позицією. У наведеному нижче уривку згадки про податки допомагають сформувати образ американців як відповідальних,

*... Americans, who pay taxes ...” and **generous**, “... to help raise, feed, and educate ...”*

*All of which puts our own **legal American students** last -- even as **good and hardworking parents** struggle every day to give their children a great education against a rising tide of difficulty.*

У останньому вислові присутнє узагальнення - не можна стверджувати, що всі батьки так званих *legal students* насправді хороші і працьовиті – це експлуатує глибоко вкорінене і дуже цінне поняття американської трудової етики. Опис батьків "легальних студентів" як працьовитих і підкріплення цієї думки згадкою про "боротьбу" батьків формує у них образ відповідальних, наполегливих і добросовісних людей. Аналогічно, слово "легальні" перед словом "студенти" слугує для того, щоб представити американців як законослухняних. Ці студенти зображуються як добропорядні громадяни, які "належать" до суспільства і дотримуються правил, на відміну від нелегальних студентів, яких імпліцитно відносять до "нелегалів".

У наведених нижче уривках американці представлені як "невинні" і як "жертви".

*Every day our border remains open, **innocent Americans** are needlessly **victimized**. Every day Sanctuary Cities are left in place, **innocent Americans** are put in harm's way.*

We were on our own, and we were left to die. Open borders, deadly consequences. Border crisis. Record-high crossings are putting a strain on cities across America.

And she has had them resettled beautifully into your community to prey upon innocent, American citizens. That's what they're doing. And no place is it more evident than right here because in Aurora, multiple apartment complexes have been taken over by the savage Venezuela prison gang known as Tren de Aragua.

The city nonprofits have lined up to help the migrants that have come here, but nobody is helping the American citizens, the residents that are trapped.

Тут група, визначена як "ми", репрезентована як бездоганна, особливо якщо розглядати її на протигагу "злочинним іноземцям", які нібито мають доступ до "жертв" невинних "нас". Таке протиставлення є важливим, оскільки воно посилює способи, за допомогою яких кожна група ідентифікується, а отже, стає відомою. Як пояснює Водак (2015), "ідентичність завжди визначається через подібність і відмінність" [88, с. 7]. Визначивши ("нас") як "невинних жертв", стає легше ідентифікувати і прийняти іммігрантів ("їх") як "прибульців-злочинців." Ця дискурсивна тактика є особливо актуальною, оскільки вона створює підґрунтя для сприйняття американців як невинних жертв, іммігрантів - як злочинних агресорів, а політиків і законодавців - як рятівників у цьому наративі.

Заслуговує на увагу імпліцитність подання інформації про ті наслідки, які можуть зазнати американці у майбутньому через діяльність мігрантів. Ця інформація репрезентована у вигляді антитези, яка підкреслює безальтернативність необхідності вжити рішучих дій проти мігрантів, намагаючись відвести найстрашніше, що може статися для американців (які знову опиняться невинними жертвами) – втрата країни:

I'm doing what I just told you I'm going to do. You know, I don't want to send the family out. I don't want to send anybody out. But I'll tell you, we have to because otherwise we have no country.

До групи «МИ» Трамп додає і тих людей, які слідують міграційному законодавству та змушені роками чекати на дозвіл в'їхати до США. Д. Трамп імпліцитно схвалює їх чесність та протиставляє «ІМ», які зумовлюють несправедливість:

*They came in **illegally**. You know the people that have been treated very unfairly are the people that have been on line for ten years to come into the country.*

Проте випадки завуальованого подання інформації про «НАС» у дискурсі Д. Трампа є поодинокими. Політик не обмежує себе у виразах та говорить більшою мірою жорстко та експліцитно обгортає свою думку у форму.

Іммігранти протиставляються усталеним "нам" - невинним, добродішним, працьовитим американцем. Іммігрантів називають "нелегалами" та "чужинцями" і прямо чи опосередковано вказують на них як на причину американських проблем. У концепції "Політики страху" Водака іммігранти стають мішенню і цапом-відбувайлом, оскільки "страх конструюється та інструменталізується" з метою закласти фундамент для політиків, щоб вони могли конструювати себе як рятівників [88]. Коли "вони" демонізовані, політики можуть позиціонувати себе як агенти змін, що рятують "нас". У випадку Дональда Трампа ця ідея просувалася через його обіцянку "Make America Great Again." Його повторення цієї фрази як під час передвиборчої кампанії, так і після неї, підсилює наратив про те, що Америка колись була великою, що минулі адміністрації не змогли захистити наші кордони - впустили занадто багато іммігрантів, які принесли беззаконня і виснажили ресурси, і тепер він тут, щоб принести зміни і відновити Америку до її колишньої слави. Кількість випадків негативної презентації «ІХ» у риторичі Д. Трампа більш, чим удвічі перевищує кількість позитивної презентації «НАС» та складає 300 зафіксованих прикладів.

Іммігранти зображуються як такі, що становлять загрозу "нашому" американському способу життя. Три основні способи представлення

іммігрантів у негативному світлі: 1) іммігранти як злочинці, 2) іммігранти як дармоїди і 3) іммігранти як нечесні люди.

Трамп змішує іммігрантів зі злочинцями, коли він обговорює необхідність будівництва стіни вздовж південного кордону США:

*For that reason, we will soon begin the construction of a great, great wall along our southern border. As we speak tonight, we are removing **gang members, drug dealers, and criminals that threaten** our communities and **prey** on our very innocent citizens. **Bad ones** are going out as I speak, and as I've promised throughout the campaign.*

У наступному висловлюванні ми бачимо спробу встановити зв'язок між іммігрантами та найтяжчими злочинами:

*A recent investigation shows that 30 percent of illegal immigrants who committed crimes were charged with new offenses – such as **rape, child molestation and attempted murder.***

Трамп намагається легітимізувати безпідставні твердження, використовуючи мову, яка посиляється на наукові дослідження: "нещодавне дослідження показує, що 30 відсотків нелегальних іммігрантів...", проте без надання підтвердження заявленим фактам. Це очевидна спроба апелювати до аналітики, подаючи інформацію як "тверді факти". Однак без посилання на джерела ці "факти" є в кращому випадку недостовірними.

Коли іммігрантів не виставляють гвалтівниками, педофілами та вбивцями, їх представляють жадібними дармоїдами, які наживаються на "нас" і "наших дітях", як показано в наступних уривках.

У наведеному уривку контрастна мова зображує "американців" як працьовитих і таких, що борються за досягнення мрії про вищу освіту, в той час як іммігранти зображуються як недостойні і переобтяжені послугами. Фраза "нелегальні іммігранти знаходять свій шлях, вистелений інституційною підтримкою, великими грошима на стипендії та здоровою дозою "зроби їх, хлопче", коли вони порушують американське законодавство» [50]. Створюється враження, що іммігрантам потрібно лише з'явитися, щоб

отримати "купу грошей на стипендію" - гроші, які в іншому випадку могли б піти американським студентам. Тобто, згідно з цією розповіддю, іммігранти-порушники (яким не потрібно нічого робити, окрім як бути) отримують "безкоштовний проїзд" до вищої освіти, тоді як працьовиті, законослухняні американські студенти ("наші" діти) змушені боротися за неї:

*«A new fall semester is about to begin. And while American college students struggle to pay for their higher education and long to be the fortunate recipients of college scholarships, **illegal immigrants find their path lined with institutionalized supports, loads of scholarship money -- and a healthy dose of "go get 'em kid," as they break U.S. law**»*

*Thousands of refugees are being admitted, with no way to screen them, and are **instantly made eligible for welfare and free healthcare** – even as **our own Veterans die waiting** for the medical care they need.*

Трампа наголошує, що біженці "миттєво отримують право на соціальну допомогу і безкоштовне медичне обслуговування - навіть тоді, коли наші власні ветерани вмирають, чекаючи на необхідну їм медичну допомогу". Тут реальність ще більше спотворюється: Якщо "вони" отримують допомогу, то за рахунок "наших" дітей і "наших" ветеранів.

Наведені нижче уривки ілюструють зображення іммігрантів як нечесних, підступних і таких, що користуються перевагами американців. В наступному уривку словоформи дієслів, пов'язаних з нечесністю (*caught*, *sneak* та *posing*) зображують іммігрантів як жадібних і брехливих злочинців:

*In fact, the proposal is so unpopular that even Jeb Bush, who favors large-scale immigration, has criticized pregnant foreigners who **grab** citizenship for their kids by flying into the country **posing** as tourists. Bush described the practice as "**fraud**".*

*In the 12 months up to October 2016, 271,000 illegal immigrants were **caught** trying to **sneak** across the border.*

Наступний приклад є імпліцитним засобом негативної репрезентації «ІХ». Для того, щоб отримати громадянство та стати повноцінними

громадянами США, як стверджує Трамп, мігранти повинні знати про статую Свободи, про США, імпліцитно маючи на увазі, що мігранти не знають навіть таких простих речей:

They have to be able to tell you what the Statue of Liberty is. They have to tell you a little bit about our country. They have to love our country. They can't come out of prisons. We don't want people that are in for murder.

Займенники «ми» і «наш» у політичному дискурсі виконують ідеологічні функції, які проявляються з різною інтенсивністю. Ці займенники передають ідеологічну позицію суб'єкта, впливаючи на аудиторію як емоційно, так і аргументативно. Вони підкреслюють активну участь партії або її членів у суспільно-політичному житті, особливо коли суб'єкт виступає дійовою особою. Займенники використовуються для позначення найбільш значущих для суб'єкта ідеологічних напрямів. Виокремлюючи ключові сфери, вони водночас визначають зони відповідальності суб'єкта, особливо у разі його активної ролі. Отже, у політичному дискурсі займенники «ми» і «наш» набувають специфічного семантико-граматичного навантаження, що дозволяє вважати їх важливими засобами вираження ідеології.

And we're going to make it very easy for people to come in in terms of they have to pass the test. They have to be able to tell you what the Statue of Liberty is. They have to tell you a little bit about our country. They have to love our country. They can't come out of prisons. We don't want people that are in for murder. So we had 11,000 and 13,000, different estimates. 13,099 murderers released into our country over the last three years. They're walking down the streets. They're walking next to you and your family. And they're very dangerous people.

Хоча слова "ми" і "наш" зазвичай залишаються непоміченими через їхнє непримітне і часте вживання, при аналізі цих промов з точки зору порівняльної частоти і контексту можна легко помітити силу цих невибагливих слів. Лінії узгодження показують, що, можливо, Трамп намагається переконати аудиторію в тому, що він ідентифікує себе з нею - що її цілі є його цілями.

Використовуючи слова "ми" і "наш", він передбачає усталену, спільну позицію і бачення:

We have convicted murderers. And we don't mean people that are even on trial. We have people that have murdered numerous people are on our streets and in our farms and we have to get them out of our country.

We need to respond to this attack on America as one united people - with force, purpose and determination.

We will be a country of generosity and warmth. But we will also be a country of law and order.

We have to get the criminals out of our country. We have to get people that were taken out of mental institutions and put them back into their mental institution no matter what country it is.

Well, that's the other thing. Do you know we have thousands of judges? Somebody walks onto our land and we have to now say, "Welcome to the United States." They could be a criminal or not a criminal. We release them into our country. It's called catch and release. We release them into our country.

We have a disfunctional immigration system which does not permit us to know who we let into our country, and it does not permit us to protect our citizens.

Останній приклад особливо показовий. Трамп чітко використовує слова "ми" і "наш", щоб провести демаркацію - лінію між нами і ними. Ця конструкція є потужним риторичним ходом, який особливо добре підходить для розпалювання страху перед певними групами. Ван Дейк стверджує, що ідеології "соціально поділяються і використовуються групами та їхніми членами" [71, с. 22], і що групові ідеології часто поляризують, створюючи сильне відчуття "ми" проти "вони". Використання Трампом слів "ми" і "наш" природно передбачає "вони" і "їхній" - непомітний засіб просування небезпечної і поляризуючої ідеології, яка розглядає іммігрантів як "їх", а його базу - як "нас".

Простежується чітка закономірність, яка об'єднує лексичний блок *we are going to* з позитивно оформленими позитивними діями шляхом поєднання з

дієсловом (*fix, defeat (the enemy), build, work, conserve, deliver*), що конструює групу "ми" як активну та героїчну, що захищає "нашу" землю від "інших", які хотіли б її знищення. Твердження, що позитивно окреслюють НАС, імпліцитно реагують на щось небажане та проблематичне, у чому винні ВОНИ:

...we are going to fix the system ... - тому що вона зламана.

We are going to defeat the barbarians of ISIS ... - тому що вони загрожують.

We are going to have great retribution through success. We're going to make our country successful again. Our retribution is going to be through success of our country – тому що вона у жахливому стані.

We are going to build a great border wall ... - тому що іммігранти наводнюють нашу країну нелегально.

We are going to work with all of our students who are drowning in debt ... - тому що вони не отримують "привілеїв", які отримують нелегальні іммігранти.

We are going to conserve your land for the future ... - бо "вони" хочуть забрати "нашу" землю.

...we are going to deliver justice for every American family and every American victim - тому що ми стаємо жертвами.

Висновки до розділу II

Аналіз міграційного дискурсу Д. Трампа дає підстави стверджувати, що він будується за принципами, що відповідають маніпулятивній стратегії, оскільки основна мета політика полягає у звинуваченні мігрантів практично у всіх бідах американського народу.

Аналіз комунікативних тактик у міграційному дискурсі Д. Трампа дав змогу виділити такі: тактика дискредитації за рахунок вживання неприхованих пейоративних висловлювань, тактика створення негативного образу за рахунок вживання концептуальних метафор негативної оцінки, тактика протиставлення за рахунок позитивного обрамлення НАС та негативного обрамлення ІХ, тактика самоідентифікації оратора з НАМИ за рахунок вживання займенників «ми» та «наш». Засоби лінгвістичного втілення зазначених тактик було досліджено з урахуванням семантико-функціонального аспекту.

У дискурсі Д. Трампа були констатовані такі пейоративні висловлювання, як *anchor babies*, *aliens*, *illegals*, *animals*, *rapists*, вживання яких можна пояснити виключно як демонстрацію сприйнятої зверхності. Сама присутність цих термінів, незалежно від частоти чи контексту, вказує на позицію вищості з боку мовця/письменника та приниження суб'єкта, в даному випадку – іммігрантів, тим самим посилюючи існуючі негативні стереотипи щодо іммігрантів в американському суспільстві.

Використання пейоративів замість більш точних і риторично нейтральних термінів є досить репрезентативним в риториці Д. Трампа та проблематичним, оскільки кожен з цих термінів є дуже провокативним, несе в собі глибоко вкорінене значення, яке виставляє іммігрантів у зневажливому світлі:

На відміну від відвертих пейоративів, концептуальні метафори живуть у просторі під поверхнею відкритої риторики. Це засоби, які, незважаючи на те, що представлені на виду, часто залишаються непоміченими і нормалізуються

без свідомого усвідомлення, що робить метафори особливо потужним інструментом для поширення ідеології - в даному випадку для поширення антиіммігрантської риторики і негативного представлення мігрантів. Вони вкорінюються в когнітивні процеси і стають частиною розуміння слухачів і читачів, переводячи твердження зі сфери політичної думки в сферу розуміння іммігрантів та їхньої ролі в американському суспільстві.

До концептуальних метафор, які є найбільш репрезентативними у міграційному дискурсі Д. Трампа відносяться такі: ІММІГРАНТИ – ЦЕ НЕБЕЗПЕКА, які складають 13% від загальної кількості метафоричних втілень у дослідженому дискурсі, ІМІГРАНТИ - ЦЕ ПОВІННЯ (20%), ІМІГРАНТИ - ЦЕ ОБ'ЄКТИ (37%) та ІМІГРАНТИ - ЦЕ ТВАРИНИ (30%). Кожна з цих метафор має різну мету, але всі вони сприяють формуванню образу іммігрантів як загрози для НАС і "нашого" способу життя. Як доводять результати проведеного дослідження, найбільш репрезентативною є метафорична модель ІМІГРАНТИ - ЦЕ ОБ'ЄКТИ. Такий результат можна пояснити рішучістю та безкомпромісністю, яку демонструє Д. Трамп у своїй риториці, що можна трактувати як готовність до рішучих дій у питанні врегулювання міграції у США та долі іммігрантів.

Концептуальна метафора як семантико-риторичний засіб відіграє важливу роль у формуванні громадської думки щодо іммігрантів, сприяючи підвищенню переконливості тексту завдяки компактному поданню інформації, що забезпечують її краще запам'ятовування. Завдяки цьому посилюється вплив на аудиторію. Концептуальна метафора також допомагає забезпечити зв'язність і цілісність тексту, підвищує його естетичну привабливість і прагматичний потенціал. Окрім того, вживання метафори формує інтертекстуальність тексту та встановлюють зв'язок із загальним політичним мігрантським дискурсом.

Тактика протиставлення знаходить вираження на семантико-синтаксичному рівні за рахунок моделі позитивної репрезентації НАС

(американців) та негативної репрезентації ІХ (мігрантів) та самоідентифікації оратора з НАМИ за рахунок вживання займенників «ми» та «наш».

У рамках досліджуваного матеріалу дослідження було зафіксовано 120 реалізацій позитивної презентації «НАС», експліцитно та імпліцитно. Експліцитно «МИ» репрезентовані за рахунок прикметників, дієприкметників та прислівників позитивної оцінки, на кшталт *innocent, legal, legally, fair, fairly* та вживання лексем *victim, victimize*. Визначивши НАС як невинних жертв, стає легше ідентифікувати і прийняти іммігрантів ХХ як прибульців-злочинців. Ця дискурсивна тактика є особливо актуальною, оскільки вона створює підґрунтя для сприйняття американців як невинних жертв, іммігрантів - як злочинних агресорів, а політиків і законодавців - як рятівників у цьому наративі.

До групи «МИ» Трамп додає і тих людей, які слідують міграційному законодавству та змушені роками чекати на дозвіл в'їхати до США. Д. Трамп імпліцитно схвалює їх чесність та протиставляє «ІМ», які зумовлюють несправедливість. Проте випадки завуальованого подання інформації про «НАС» у дискурсі Д. Трампа є поодинокими. Політик не обмежує себе у виразах та говорить більшою мірою жорстко та експліцитно обгортає свою думку у форму.

Кількість випадків негативної презентації ІХ у риторичі Д. Трампа більш, чим удвічі перевищує кількість позитивної презентації НАС та складає 300 зафіксованих прикладів. Іммігранти зображуються як такі, що становлять загрозу "нашому" американському способу життя. Три основні способи представлення іммігрантів у негативному світлі: 1) іммігранти як злочинці, 2) іммігранти як дармоїди і 3) іммігранти як нечесні люди.

Засобами негативної репрезентації ІХ є іменники, прикметники та прислівники негативної оцінки на кшталт *illegal(-ly), unfair, criminal, murderer, bad* і т.д. та дієслова, пов'язаних з нечесністю та негативними діями (*catch, sneak, pose, threaten*) зображують іммігрантів як жадібних і брехливих злочинців.

Займенники «ми» і «наш» у політичному дискурсі виконують ідеологічні функції, які проявляються з різною інтенсивністю. Ці займенники передають ідеологічну позицію суб'єкта, впливаючи на аудиторію як емоційно, так і аргументативно. Вони підкреслюють активну участь партії або її членів у суспільно-політичному житті, особливо коли суб'єкт виступає дійовою особою. Займенники використовуються для позначення найбільш значущих для суб'єкта ідеологічних напрямів. Виокремлюючи ключові сфери, вони водночас визначають зони відповідальності суб'єкта, особливо у разі його активної ролі. Отже, у політичному дискурсі займенники «ми» і «наш» набувають специфічного семантико-граматичного навантаження, що дозволяє вважати їх важливими засобами вираження ідеології.

Використання Трампом слів «ми» і «наш» природно передбачає «вони» і «їхній» - непомітний (імпліцитний) засіб просування небезпечної і поляризуючої ідеології, яка розглядає іммігрантів як ІХ, а його базу - як НАС.

Простежується чітка закономірність, яка об'єднує лексичний блок *we are going to* з позитивно оформленими позитивними діями шляхом поєднання з дієсловом (*fix, defeat (the enemy), build, work, conserve, deliver*), що конструює групу "ми" як активну та героїчну, що захищає "нашу" землю від "інших", які хотіли б її знищення. Твердження, що позитивно окреслюють НАС, імпліцитно реагують на щось небажане та проблематичне, у чому винні ВОНИ.

ВИСНОВКИ

Міграційний дискурс являє собою вид соціальної практики, сформований під впливом соціальних структур, агентів, учасників суспільних процесів, і виражений у вигляді мовленнєвої діяльності, що включає в себе як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні аспекти. Міграційний дискурс у своїх різноманітних проявах нерозривно пов'язаний зі ставленням і переконаннями, що зумовлює стійкий зв'язок між міграційним дискурсом та ідеологічними конструктами, такими як расизм, націоналізм та мультикультуралізм, що особливо чітко проявляється у політичному дискурсі.

Міграційний дискурс формує ставлення до мігрантів у тому чи іншому суспільстві. Ця функція міграційного дискурсу передбачає наявність певних лінгвостилістичних прийомів, а також комунікативних тактик і стратегій, які використовуються для формування концепту «мігрант», що є центральним у дискурсі, що розглядається.

Міграцію як ключовий концепт відповідного дискурсу розглядають як постійний або тимчасовий процес трансформації мови, що приймає, який залежить від таких категорій, як простір, час, мотивація, а також безлічі соціокультурних чинників.

Оскільки дискурс може бути визначений багатьма способами, дискурсивні студії, як правило, є мультидисциплінарною галуззю і не обмежується лише «лінгвістичними» підходами. Аналіз мовлення ґрунтується на більш загальному дослідженні взаємодії соціальних та власне лінгвальних чинників. Критичний аналіз дискурсу фокусується на вивченні дискурсивного зловживання владою (як у расистському чи сексистському дискурсі) або опору такому пануванню (наприклад, антирасистський чи феміністичний дискурс), що також вивчається в політології. Етнографічні підходи можуть поєднувати вивчення дискурсивних жанрів та їхнього стилю з комплексним аналізом соціокультурної ситуації: хто (може, повинен) говорити, коли, до кого, з якого приводу, за яких обставин і з якими соціальними чи політичними функціями

та ефектами. Поняття дискурсу іноді вживається в більш абстрактному, а отже, розпливчастому значенні, наприклад, як загальна філософська чи політична система, наприклад, як дискурс сучасності. Дискурсивні студії дають змогу зрозуміти, у який спосіб структурований міграційний дискурс, як він виражає глибинні ментальні моделі, погляди та ідеології, а також які соціальні та політичні функції такі дискурси виконують у суспільстві.

Лінгвопрагматичний аналіз англomовного міграційного дискурсу на прикладі політичних промов Дональда Трампа націлений на встановлення комунікативних стратегій і тактик конструювання міграційного дискурсу та лінгвістичних засобів їх маніфестації.

Класифікацію комунікативних стратегій і тактик творення дискурсу розробляють на основі виокремлення пріоритетних програмних блоків, представлених у різних жанрових різновидах міграційного дискурсу. У міграційному політичному дискурсі важливе значення, окрім, власне, жанрових характеристик, має особистість політика, його політична програма та цілі, які він реалізує в рамках політичного міграційного дискурсу у певних комунікативних ситуаціях. Урахування контекстуальної складової реалізації дискурсивної практики зумовлює добір комунікативних стратегій та тактик, а також лінгвістичних засобів їх реалізації.

Дональд Трамп, колишній і майбутній президент США, відомий гаслом своєї політичної програми "Make America great again", одним із ключових аспектів якої є врегулювання ситуації з нелегальними іммігрантами у США, відомий своїми радикальними поглядами на проблему міграції.

Міграційний дискурс Д. Трампа будується за принципами, що відповідають маніпулятивній стратегії, оскільки основна мета політика полягає у звинуваченні мігрантів практично у всіх бідах американського народу що спотворює дійсність шляхом зміщення акцентів та, відповідно, оперує суспільною свідомістю адресата. Стратегія маніпулювання міграційного дискурсу Дональда Трампа реалізована такими тактиками: тактика дискредитації за рахунок вживання неприхованих пейоративних

висловлювань, тактика створення негативного образу за рахунок вживання концептуальних метафор негативної оцінки, тактика протиставлення протиставлення за рахунок позитивного обрамлення НАС та негативного обрамлення ЇХ, тактика самоідентифікації оратора з НАМИ за рахунок вживання займенників «ми» та «наш».

Дискурсивні тактики міграційного дискурсу та засоби їх лінгвістичної маніфестації виявляють потужні закономірності, які приховано впливають на суспільне сприйняття іммігрантів. Питання, пов'язані з імміграцією, поляризують суспільство, що робить багато з цих тактик легкими для використання в інтересах просування елітарного порядку денного, спрямованого на контроль над суспільством.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розширенні матеріалу дослідження шляхом долучення міграційних дискурсивних практик інших політичних діячів. Крім цього, доцільним здається розширення жанрового репертуару досліджуваного типу інституційного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жмаєва Н. С., Мосієнко І. О. Принципи конструювання міграційного дискурсу // European congress of scientific achievements. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2024. Pp. 630-636. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-european-congress-of-scientific-achievements-2-4-12-2024-barselona-ispaniya-arhiv/>
2. Романенко О. Міграційний дискурс сучасної української літератури: теоретична модель і тематичні горизонти // *Studia Ukrainika Posnaniensia*. – 2022. – Vol. X/1. – P. 193–212.
3. Рябченко М. Художнє осмислення заробітчанства в сучасній українській прозі // *Літературознавчі студії*. – 2015. – Вип. 43/2. – С. 195–203.
4. Сидоренко О. Свій / чужий простір у романі Марини Левицької "Два фургони" // *Філологічні науки*. – 2019. – Вип. 30. – С. 53–56.
5. Скуртул Г. С. Художнє осмислення еміграції в українській прозі останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. : автореф. дис. ...канд. філол. Наук. Київ, 2015. – 18 с.
6. Чонка Т. Тема еміграції в сучасній українській літературі (за романами Ірен Роздобудько) // *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. – 2018. – Вип. 23. – С. 372–378.
7. Baker, P. (Ed.). (2012). *Contemporary corpus linguistics*. London New York, NY: Continuum.
8. Baker, P., Gabrielatos, C. KhosraviNik, M., Krzyżanowski, M., McEnery, T., and Wodak, R. (2008). A useful methodological synergy? Combining critical discourse analysis and corpus linguistics to examine discourses of refugees and asylum seekers in the UK press. *Discourse & Society*. 19(3), 273-306.
9. Blommaert, J., & Verschueren, J. (1998). *Debating diversity. Analysing the discourse of tolerance*. New York: Routledge.

10. Boyle P., Halfacree K., Robinson V. Exploring contemporary migration. London: Routledge, 2014
11. Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press. 90
12. Charaudeau P. Langage et discours: éléments de sémiolinguistique. Paris: Hachette, 1983
13. Cisneros, J. D. (2011). (Re)Bordering the civic imaginary: Rhetoric, hybridity, and citizenship in *La Gran Marcha*. *Quarterly Journal of Speech*, 97:26-49. 91
14. Colford, P. (2013, April 2). 'Illegal immigrant' no more. The (American) Associated Press Blog. <https://blog.ap.org/announcements/illegal-immigrant-no-more>
15. Croft, W., & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
16. De Fina, A. (2003). *Identity in narrative. A study of immigrant discourse*. Amsterdam Philadelphia: John Benjamins Pub. Co.
17. Deignan, A. (2005). *Metaphor and corpus linguistics*. Amsterdam, NL: John Benjamins Publishing Company.
18. Fairclough, N. (1989). *Language and power*, London: Longman.
19. Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis. The critical study of language*. London New York: Longman.
20. Fairclough, N. (2001). *Language and power* (2nd ed.). London: Longman/Pearson.
21. Fairclough, N., Mulderrig, J., & Wodak, R. (2011). *Critical discourse analysis*. In T. A. Van Dijk (Ed.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. 537-578
22. Feagin, J. R. (2010). *The white racial frame: Centuries of racial framing and counter-framing*. New York: Routledge.
23. Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-1977*. New York: Pantheon.

24. Gee, J. P. (1999). *An introduction to discourse analysis. Theory and method.* New York: Routledge.
25. Geneva, A. E. (2016, July 11). UNHCR viewpoint: ‘Refugee’ or ‘migrant’ – Which is right? <https://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcrviewpoint-refugee-migrant-right.html> *European Scientific Journal*, ESJ ISSN: 1857-7881 (Print) e - ISSN 1857-7431 June 2022 *Language Change and the New Millennium*
26. Guido, M. G. (2008). *English as a lingua franca in cross-cultural immigration domains.* Berlin: Peter Lang.
27. Guillem S.M. Migration Discourse K. Tracy, C. Ilie & T. L. Sandel, (Eds.). *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction.* Boston: John Wiley & Sons. 2015. 1660 p. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/9781118611463.wbielsi100>
28. Hart, C. (2015). *Critical discourse analysis and cognitive science. New perspectives on immigration discourse.* Basingstoke: Palgrave Macmillan.
29. Hart, C., & Lukes, D. (2007). *Cognitive Linguistics in Critical Discourse Analysis: Application and Theory.* Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
30. Henry, F., & Tator, C. (2002). *Discourses of domination. Racial bias in the Canadian English-language press.* Toronto: University of Toronto Press.
31. Hill, J. H. (2008). *The everyday language of white racism.* Malden, MA: Blackwell Pub.
32. Ignatow, G., Williams, A.T. (2011) “New media and the ‘anchor baby’ boom.” *Journal of Computer-Mediated Communication* 17, 2011, 60-76.
33. Jäger, S. (1992). *BrandSätze. Rassismus im Alltag. ('Brandsätze' -- Inflammatory Sentences / Firebombs. Racism in everyday life).* DISS-Studien. Duisburg: DISS.
34. Jenkins, J. (2015). *Global Englishes.* 3rd ed. New York: Routledge.
35. Jiwani, Y. (2006). *Discourses of denial. Mediations of race, gender, and violence.* Vancouver: UBC Press.

36. Korkut, U. (Ed.) (2013). *The discourses and politics of migration in Europe*. New York: Palgrave Macmillan.
37. Labov, W. (2013). *The language of life and death. The transformation of experience in oral narrative*.
38. Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago. University of Chicago Press.
39. Lederer, J. (2013). 'Anchor baby': A conceptual explanation for pejoration. *Journal of Pragmatics*, 57, 248-266. 93
40. Lloyd, C. (1998). *Discourses of antiracism in France*. Aldershot Brookfield, USA: Ashgate.
41. Lugo-Lugo, C. R., & Bloodsworth-Lugo, M. K. (2014). 'Anchor/Terror babies' and Latina bodies: Immigration rhetoric in the 21st century and the feminization of terrorism. *Journal of Interdisciplinary Feminist Thought*, 8(1), 1.
42. Malone, B. (2015, August 20). Why Al-Jazeera will not say Mediterranean Migrants. Retrieved from ALJAZEERA <https://www.aljazeera.com/features/2015/8/20/why-al-jazeera-will-not-say-mediterranean-migrants>
43. Martín Rojo, L. (Ed.) (2010). *Constructing inequality in multilingual classrooms*. Berlin: Mouton.
44. Martínez Guillem, S. (2015). Migration Discourse. In K. Tracy, C. Ilie & T.L. Sandel (Eds.), *Encyclopedia of Language and Social Interaction*, First Edition. Boston: John Wiley & Sons.
45. Maryns, K. (2006). *The Asylum Speaker: Language in the Belgian Asylum Procedure*. London: Routledge.
46. McArthur, T. (1992). *The Oxford Companion to the English Language*. New York: Oxford University Press.
47. Migration in the News. (2013). The Migration Observatory at the Oxford University. <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/reports/migration-in-the-news/>
48. Niehr, T., & Böke, K. (2000). *Einwanderungsdiskurse. Vergleichende*

diskurslinguistische Studien. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.

49. Oxford English Dictionary Online (OED). O.U.P., Oxford, <https://www.oed.com>
50. Phillips, M. (2014, July 1). Guest Post: The effect of negative labelling – Why are we still talking about ‘migrants’? <https://migrantsatsea.org/2014/07/01/guest-post-the-effect-of-negative-labelling-why-are-we-still-talking-about-migrants/>
51. Piller, I., Takahashi, K. (2011). Linguistic diversity and social inclusion. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 14(4), 371-381.
52. Prieto Ramos, F. (2004). *Media & migrants. A critical analysis of Spanish and Irish discourses on immigration*. Oxford New York: P. Lang.
53. Reeves, F. (1983). *British racial discourse. A study of British political discourse about race and race-related matters*. Cambridge Cambridgeshire New York: Cambridge University Press.
54. Reisigl, M., & Wodak, R. (Eds.). (2000). *The semiotics of racism. Approaches in critical discourse analysis*. Wien: Passagen.
55. Reisigl, M., Wodak, R. (2001). *Discourse and discrimination. Rhetorics of racism and antisemitism*. London-New York: Routledge.
56. Richardson, J. E., Colombo, M. (2013). Continuity and change in anti-immigrant discourse in Italy. An analysis of the visual propaganda of the Lega Nord. *Journal of Language and Politics* 12(2), 180–202.
57. Rubio-Carbonero, G., & Zapata-Barrero, R. (2017). Monitoring discriminatory political discourse on immigration: A pilot study in Catalonia. *Discourse & Society*, 28(2), 1-22.
58. Ruz, C. (2015, August 28). The battle over the words used to describe migrants. <https://www.bbc.com/news/magazine-34061097>
59. Schrover, M., Schinkel, W. (2013). Introduction: the language of inclusion and exclusion in the context of immigration and integration. *Ethnic and Racial Studies* 37(7), 1123.1141.
60. Sindoni, M. G. (2016). ‘You wanna piece o’ me?’ A sociolinguistic survey on the cultural and linguistic representations of Italian American. In Abbamonte, L.,

Cavaliere, F. (Eds.), *Mediterranean heritage in transit: (Mis-)representations via English*. Cambridge Scholars Publishing.

61. Strauss, S., & Feiz, P. (2014). *Discourse analysis: Putting our worlds into words*. New York: Routledge.
62. Tannen, D., Hamilton, H. E., & Schiffrin, D. (Eds.). (2015). *The handbook of discourse analysis*. Malden, MA: John Wiley & Sons, Inc.
63. Titscher, S., Meyer, M., Wodak, R., & Vetter, E. (2000). *Methods of text and discourse analysis*. London Thousand Oaks, Ca.: SAGE.
64. Van der Valk, I. (2002). *Difference, deviance, threat? Mainstream and Right-Extremist Political Discourse on Ethnic Issues in the Netherlands and France (1990-1997)*. Amsterdam: Aksant.
65. Van Dijk T. A. (2017) *Discourse and Migration Chapter for Handbook of Qualitative Research in European Migration Studies*. Evren Yalaz and Ricard Zapata-Barrero (Eds.), Berlin: Springer, 2017 <https://discourses.org/wp-content/uploads/2022/07/Teun-A.-van-Dijk-2018-Discourse-and-migration.pdf>
66. Van Dijk T. A. *Discourse and Power* Macmillan Education UK 2015. 352 c.
67. Van Dijk, T. A. (1980). *Macrostructures: An interdisciplinary study of global structures in discourse, interaction, and cognition*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum Associates.
68. Van Dijk, T. A. (1984). *Prejudice in discourse. An analysis of ethnic prejudice in cognition and conversation*. Amsterdam Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co.
69. Van Dijk, T. A. (1987). *Communicating racism: Ethnic prejudice in thought and talk*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
70. Van Dijk, T. A. (1991). *Racism and the Press*. London: Routledge.
71. van Dijk, T. A. (1993). *Discourse and racism*. Newbury Park: Sage.
72. Van Dijk, T. A. (1993). *Elite discourse and racism*. Newbury Park, Calif.: Sage Publications.
73. Van Dijk, T. A. (2008a). *Discourse and context. A sociocognitive approach*. Cambridge, UK New York: Cambridge University Press.
74. Van Dijk, T. A. (2008b). *Discourse and power*. Basingstoke England New

York: Palgrave Macmillan.

75. Van Dijk, T. A. (2009a). *Society and discourse. How social contexts influence text and talk*. Cambridge New York: Cambridge University Press.
76. Van Dijk, T. A. (2014). *Discourse and knowledge. A sociocognitive approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
77. Van Dijk, T. A. (2015). *Critical Discourse Analysis*. In D. Tannen, H. Hamilton, & D. Schiffrin (Eds.), *Handbook of Discourse Analysis*. Second Edition. 2 vols. (vol. 1, pp. 466-485). Chichester: Wiley Blackwell, 2015.
78. Van Dijk, T. A. (2015). *Critical Discourse Studies; A sociocognitive Approach*. In Ruth Wodak & Michael Meyer (Eds.), *Methods of critical discourse analysis*. Third Edition. (pp. 63-85). London: Sage, 2015.
79. Van Dijk, T. A. (2018). *Discourse and Migration*. In Zapata Barrero R., Yalaz E. (Eds.), *Qualitative Research in European Migration Studies*. IMISCOE Research Series, 227-245.
80. Van Dijk, T. A. (Ed.). (2009). *Racism and Discourse in Latin America*. Lanham: Lexington Books.
81. Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse Studies. A multidisciplinary introduction*. New, one-volume edition. London: Sage.
82. Van Dijk, T. A., & Kintsch, W. (1983). *Strategies of discourse comprehension*. New York Toronto: Academic Press.
83. Van Eemeren, F. H. (2014). *Handbook of argumentation theory*. New York: Springer.
84. Van Leeuwen, T. J. (1996). *The Representation of Social Actors*. In Caldas-Coulthard, Carmen Rosa, & Coulthard, Malcolm (Eds.), *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*. (pp. 32-70). London, England: Routledge.
85. Vertovec, S. (2007). *Towards post-multiculturalism? Changing Communities, contexts and conditions of diversity*. *International Social Science Journal*, 199, 83-95.

86. Videler, M. (2017, May). An alternative vocabulary for reporting on migration issues: on politics, ethics and the News Media's contested migration terminology. Retrieved February 2022, from Humanity in Action
87. Wetherell, M., & Potter, J. (1992). Mapping the language of racism: Discourse and the legitimation of exploitation. New York: Columbia University Press
88. Wodak, R. (2015). The Politics of Fear. What Right-Wing Discourses Mean. London: Sage.
89. Wodak, R. P. (2015). The Discursive construction of strangers: Analyzing discourses about migrants and migration from a discourse-historical perspective. *Migration and Citizenship: Newsletter of American Political Science Association Organized Section on Migration Citizenship*. 3(1), 7-11.
90. Wodak, R., & Fairclough, N. (1997). Critical discourse analysis. In T. A. van Dijk (Ed.), *Discourse as social interaction*. (pp. 258-284). London: Sage.
91. Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2009). Methods of critical discourse analysis. Third Edition. London: SAGE.
92. Wodak, R., & Richardson, J. E. (Eds.). (2012). Analysing fascist discourse. European fascism in talk and text. New York: Routledge.
93. Wodak, R., & Van Dijk, T. A. (Eds.). (2000). Racism at the Top. Parliamentary Discourses on Ethnic Issues in Six European States. Klagenfurt, Austria: Drava Verlag.
94. Yanow, D. (2015). Accounting for natives and strangers: The work of metaphors and categories. *Migration and Citizenship: Newsletter of American Political Science Association Organized Section on Migration Citizenship*. 3(1), 15-22.
95. https://www.humanityinaction.org/knowledge_detail/an-alternative-vocabulary-for-reporting-on-migration-issues-on-politics-ethics-and-the-news-medias-contested-migration-terminology/
96. <https://www.nbcnews.com/politics/donald-trump/trump-interview-meet-press-kristen-welker-election-president-rcna182857>
97. <https://time.com/6972022/donald-trump-transcript-2024-election/>

98. <https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-speech-campaign-rally-aurora-colorado-october-11-2024/#96>
99. <https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-speech-las-vegas-nv-october-8-2015/>
100. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-illegal-immigration-crisis-border-security/>